

DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE IN DE 21STE EEUW

HIJ IS VERREZEN!

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V. U.: L. OORTS, HEIDEWEG 14, B-2980 ZOERSEL

NR. 121 / JANUARI-FEBRUARI 2023

AFGIFTEKANTOOR: ANTWERPEN X

MINACHTING VOOR DE HEMEL

FRANCISCO, LUCIA EN JACINTA, DE DRIE HERDERTJES VAN FATIMA.

Beeldengroep in de Cabeço, op de plek waar de Engel hun in de herfst van 1916 de H. Eucharistie toonde.

OP 13 juli 1917 vertrouwde Onze-Lieve-Vrouw van Fatima aan drie herdertjes een groot Geheim toe. Dit Geheim bestond uit drie onderscheiden delen. Het eerste deel was het visioen van de hel. Het tweede hield verband met de devotie tot het Onbevleete Hart van Maria en de vraag dat de H. Vader Rusland aan dat Hart zou toewijden. Het derde deel moest van de H. Maagd uiterlijk in 1960 bekend gemaakt worden en handelde niet over de Hemel of de hel, maar over de Kerk op aarde; het werd pas openbaar gemaakt in het jaar 2000: veertig jaar te laat...

Dat derde deel was ook een visioen. De drie kinderen aanschouwden « een grote stad die voor de helft verwoest was » en de H. Vader die er « half bevend, met wankelende tred » doorheen liep terwijl hij « bad voor de zielen van de lijen die hij op zijn weg ontmoette ». Daarna zagen zij hoe hij « met verschillende

andere bisschoppen, priesters, geestelijken en zusters een steile berg beklom » waarop zich « een groot kruis uit ruwe stammen » bevond. Allemaal, met de H. Vader als eerste, werden zij aan de voet van dat kruis gedood, samen met « verschillende leken, mannen en vrouwen van uiteenlopende standen en posities »...

Vandaag begrijpen wij maar al te goed waarom die sombere profetie door “de goede paus” Johannes XXIII niet bekend gemaakt werd in 1960, zoals de Hemel nochtans geëist had: zij paste niet in zijn rooskleurige toekomstperspectief.

Tien maanden nadat hij tot Opperherder uitverkozen was, las Joannes XXIII de tekst van het derde Geheim, in aanwezigheid van zijn biechtvader. Omdat de precieze betekenis van bepaalde passages onduidelijk was, ontbood hij Mgr. Tavares, een Portugees, die de tekst die zuster Lucia had neergeschreven

vertaalde. De paus liet deze vertaling ook lezen door zijn naaste medewerkers. Daarop besloot hij het derde Geheim, waarop de hele wereld in spanning wachtte, *niet* bekend te maken en de omslag waarin de tekst stak terug te verzegelen (deze gegevens werden in 1997 bekend gemaakt door Mgr. Capovilla, de voormalige secretaris van Joannes XXIII; cf. broeder François van Maria ter Engelen, *TOUTE LA VÉRITÉ SUR FATIMA*, deel 4, p. 83).

« *Dit heeft niet te maken met de jaren van mijn pontificaat* », zei de paus volgens de Portugese Fatimakenner pater Joaquin Alonso. Want Joannes XXIII had blijkbaar meer vertrouwen in zichzelf dan in de boodschap van de Maagd Maria. Hij was ervan overtuigd dat hij persoonlijk begunstigd werd door een goddelijke inspiratie en zag een “nieuw Pinksteren” naderen, een tijdperk van *GAUDIUM ET SPES*, “vreugde en hoop”! De eerste vrucht van dat “nieuwe Pinksteren” zou de grote en revolutionaire hervorming van de Kerk worden. En dus kondigde hij begin 1959 de bijeenkomst van het Tweede Vaticaans Concilie aan.

De toekomst was volgens de paus helemaal niet tragisch, maar beloftevol en heerlijk! De « *ongelukspredikers* », zoals hij op 11 oktober 1962 in zijn openingstoespraak op het Tweede Vaticaans Concilie zei, moesten wandelen gestuurd worden... en dus ook Onze-Lieve-Vrouw in hoogsteigen persoon, die blijkbaar zijn blind optimisme niet deelde! Dat werd pijnlijk duidelijk in oktober 1963 tijdens de tweede zitting van het Concilie:

« Het enige obstakel op de weg van de revolutie waarvoor het Concilie koos, was de Onbevleete Maagd Maria. Enkele dagen vóór de oriënterende stemming over de vijf voorstellen in verband met de collegialiteit was aan de Vaders een kapitale vraag voorgelegd: « **Moet het voorbereidend schema over de Maagd Maria ja dan neen het laatste hoofdstuk worden van de constitutie over de Kerk?** » Achter die vraag verborg zich het dispuut tussen “minimalisten” en “maximalisten”. De eersten wilden de devotie tot de Allerheiligste Maagd zoveel mogelijk terugschroeven en aan banden leggen; het was hun bedoeling om Maria « op haar plaats te zetten », zoals zij het met een ongelooflijke brutaliteit formuleerden. De laatstgenoemden daarentegen wilden Onze-Lieve-Vrouw zo hoog mogelijk verheffen.

« Kardinaal Santos, de aartsbisschop van Manila, verdedigde het behoud van een apart schema, door de nadruk te leggen op de belediging die de H. Maagd zou aangedaan worden als men haar verwees naar het laatste hoofdstuk van *LUMEN GENTIIUM*, dat wil zeggen naar de achterste plaats.

« Verschillende Vaders bleven besluiteloos, want het argument van een kaakslag voor de H. Maagd schrok hen erg af. Wie zou het halen? De zogezegd eensgezinde vergadering bleek plotseling verdeeld in twee onverzoenlijke kampen. Als ze vrij zouden geweest zijn van elke dwang, dan zouden de concilievaarders zeker de vernedering van de Maagd Maria afgewezen hebben, maar het Systeem was te machtig en dreef hen voort zonder dat ze het beseften. Er volgde

een stemming **en Maria kwam op de laatste plaats terecht op veertig stemmen na** (1114 tegen 1074). Bij het bekendmaken van deze uitslag viel in de aula een doodse stilte... » (broeder Matthieu van Sint-Jozef in *Hij is Verrezen!* nr. 34, juli-augustus 2008, pp. 6-9).

Hoe kan men blijven beweren dat op een kerkvergadering die zo’n misprijzen voor Onze-Lieve-Vrouw aan de dag legde de zegen van God rust?

Maar Joannes XXIII achtte zich geïnspireerd door de H. Geest om een ingrijpende hervorming van de Kerk te beginnen, die na hem door Paulus VI werd voortgezet en bekrachtigd. Over Hemel en hel werd door het Concilie niet meer gesproken: alleen het leven op aarde was nog van tel, het hier en nu. Boete doen? Totaal voorbijgestreefd, hoewel in het derde deel van het Geheim ook het volgende stond:

« *Wij zagen links van Onze-Lieve-Vrouw iets hoger een Engel, die een vurig zwaard in de linkerhand hield. Vonken vlogen eraf en vlammen sloegen eruit, alsof die de wereld in brand moesten steken. Maar de vlammen doofden uit toen zij in aanraking kwamen met het schitterend licht dat Onze-Lieve-Vrouw er vanuit haar rechterhand op liet stralen. De Engel die met de rechterhand naar de aarde wees, riep met luide stem: “Boete, boete, boete!”* »

De tegenspraak tussen enerzijds de woorden en de zienswijze van de Hemel en anderzijds de woorden en de zienswijze van “het grootste Concilie aller tijden” en de pausen die het opgelegd hebben en blijven opleggen, is totaal. En dus is gebeurd wat gebeuren moest: de Kerk is « *voor de helft verwoest* » – niet helemaal, omdat zij de beloften van het eeuwig leven heeft – en de samenleving samen met haar. En de situatie wordt met de dag dramatischer. Het gaat in het derde Geheim niet meer over de dreiging van een grote wereldbrand, maar over iets veel ergers: een algemene geloofsafval, een langzame maar onverbiddelijke geestelijke dood.

We begrijpen wat zuster Lucia in 1957 tot pater Fuentes zei, vijf jaar voor de opening van Vaticanum II: « *Laten we niet wachten tot er vanuit Rome vanwege de H. Vader voor heel de wereld een oproep komt tot boete. Laten we ook niet wachten tot zo’n oproep komt van onze bisschoppen in hun bisdom of van de religieuze congregaties...* » Van wie moeten we dat dan wel verwachten?

Van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima. Onophoudelijk spoort zij de mensheid aan om boete te doen, al vanaf 1917. Vlak na het grote zonnewonder op 13 oktober van dat jaar riep Lucia tot de verzamelde menigte: « *Onze-Lieve-Vrouw wil dat jullie boete doen!* »

Om de Kerk te redden uit de neerwaartse spiraal waarin zij terechtgekomen is, zijn vergaderingen, synodes en werkgroepen allerhande volstrekt nutteloos: al dat gepraat heeft nog nooit één gelovige meer opgeleverd. Wat moet gebeuren is dat de kerkelijke hiërarchie *mea culpa* slaat, vergiffenis vraagt, boete doet en zich nederig openstelt voor de wil van de Hemel zoals die vertolkt wordt door de Moeder Gods, de Allerheiligste Maagd Maria.

broeder Bruno van Jezus-Maria & redactie KCR

OPEN BRIEF AAN DE BELGISCHE BISSCHOPPEN

« GA HEEN, ZONDIG VOORT EN WEES GEZEGEND IN UW ZONDE »

« De Kerk in Vlaanderen stemt in met de zegening van relaties van mensen van hetzelfde geslacht. De bisschoppen hebben een aanspreekpunt “Homoseksualiteit en geloof” opgezet en liturgische suggesties voor de zegening van homorelaties uitgebracht. De Vlaamse bisschoppen doen hiermee iets wat waarschijnlijk nog nooit eerder in de Kerk is gebeurd. Door ruimte te geven aan de zegening van relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht varen ze een andere koers dan het Vaticaan. Het Dicasterie voor de Geloofsleer stelde in maart 2021 nog dat de kerkelijke zegening van homoseksuele relaties niet mogelijk is » (KN, 20 september 2022).

Wat moet onze reactie zijn op deze zoveelste knieval van katholieke prelaten voor de wereld en zijn liberale, antichristelijke agenda? Met toestemming van de schrijvers, het echtpaar Lebbe, publiceren wij hieronder de open brief die zij opgesteld hebben en die op uitstekende wijze het enige juiste antwoord op deze aberratie formuleert.

EMINENTIE
Monseigneurs

Wij zijn een gehuwd katholiek Belgisch echtpaar, ouders van jonge kinderen.

1. Op dinsdag 20 september 2022 publiceerde u een document getiteld *HOMOSEKSUELE PERSONEN PASTORAAL NABIJ ZIJN* waarin u de erkenning van homoseksuele paren die in een stabiele en trouwe relatie willen leven promoot. U stelt een “gebedsmoment” voor waarin het paar van hetzelfde geslacht zal bidden om zich voor God in trouw aan elkaar te verbinden. U geeft voorbeelden van gebeden die de mensen rondom het paar (familie, vrienden) voor en met hen kunnen uitspreken, om hun band te versterken en van hun huis een plaats van begrip en verdraagzaamheid te maken.

U stelt dat ofschoon geen kerkelijk huwelijk, het gebedsmoment voor de betrokkenen een bron kan zijn van “vrede en gedeeld geluk”. De passages 250, 297 en 303 van *AMORIS LAETITIA* worden aangehaald om uw initiatief te ondersteunen. U verklaart dat u paren van hetzelfde geslacht beter wilt aanvaarden en integreren in de Kerk en dat u “hun vragen omtrent de kerkelijke standpunten” wil beantwoorden. U wenst hun keuze te waarderen en hun vreugde om een stabiele partner te hebben gevonden, delen. U beschrijft dan het “gebedsmoment” waarop het paar God zal vragen om “dit engagement van liefde en trouw (te) zegenen en te bestendigen”. U stelt dat het gebedsmoment eenvoudig kan zijn om het verschil tussen het sacramentele huwelijk en dit en-

gagement van het paar van hetzelfde geslacht voor God duidelijk te houden.

2. Het voornaamste doel van het door de Vlaamse bisschoppen gepubliceerde pastorale initiatief is niet gewoon gericht tot personen met homoseksuele neigingen, zoals de titel doet vermoeden, maar tot actieve homoseksuele personen en homoseksuele paren die samenwonen en hun trouw aan elkaar willen verdiepen. De voorgestelde gebeden zijn uitsluitend bestemd voor homoseksuele paren die hun liefde voor God willen bezegelen en vragen om “voorgoed aan elkaar gegeven te worden”.

Een homoseksueel paar dat samenwoont en vraagt om hun “relatie” met elkaar te verdiepen, is/was op de een of andere manier seksueel actief of zal dat ooit zijn. Het is impliciet vervat in uw verklaring.

3. U keurt daarmee homoseksuele verbintenissen goed, en dus noodzakelijkerwijs homoseksuele handelingen.

4. De homoseksuele daad blijft volgens de kerkelijke leer echter “intrinsiek ongeordend” en schendt het zesde en negende gebod over kuisheid. Met de publicatie van het document hebben de Vlaamse bisschoppen formeel de leer van Christus over het huwelijk en de seksualiteit (Mt 19, 4-6 ;

15, 19-20) terzijde geschoven, waarvan het gebruik uitsluitend is voorbehouden aan het huwelijk, dat wil zeggen de sacramentele verbintenis tussen een man en een vrouw : « *Hij antwoordde : “Hebben jullie niet gelezen dat degene*

die hen schiep hen bij het begin als man en als vrouw maakte? En dat Hij heeft gezegd: 'Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zich aan zijn vrouw hechten, en de twee zullen één vlees worden'. Ze zijn dan niet langer twee, maar één vlees. Wat God heeft verbonden, mag geen mens scheiden' » (Mt 19, 4-6).

Het document :

- schendt de goddelijke wet opgenomen in de Heilige Schrift (Gn 1, 26-28 ; 2, 24 ; 19, 1-29 ; Lv 18, 22 ; 20, 13 ; 1 Tm 1, 9-10) ;
- schendt de uitdrukkelijke waarschuwingen van Sint-Paulus terzake (1 Co 6, 9-10 ; Rm 1, 24-27) ;
- staat lijnrecht tegenover de Catechismus van de Katholieke Kerk (CCC, 2357-2359) ;
- negeert de richtlijnen die de Congregatie voor de Geloofsleer in 2021 heeft gegeven (Responsum CDF, 22 feb. 2021) ;
- gaat in tegen meer dan 2000 jaar traditie van het leergezag van de Katholieke Kerk.

Ten slotte distantiëren de Vlaamse bisschoppen zich van de leer van paus Franciscus, en van *AMORIS LAETITIA* zelf waarop zij hun document baseren, waarin duidelijk de richtlijnen staan voor pastorale begeleiding bij “onregelmatige situaties”. Paus Franciscus schrijft dat “dit onderscheidingsvermogen nooit afbreuk kan doen aan de eisen van het Evangelie inzake waarheid en naastenliefde, zoals voorgesteld door de Kerk” (AL, 300).

De Paus stelt dat de volgende voorwaarden noodzakelijkerwijs aanwezig moeten zijn bij het begeleiden van hen die in “onregelmatige situaties” leven, namelijk : “nederigheid, discretie en liefde voor de Kerk en haar leer, in een oprechte zoektocht naar Gods wil” (AL, 300). Hij waarschuwt voor relativisme : “Lauwheid, elke vorm van relativisme of van een overdreven terughoudendheid in het voorstellen van het ideaal is een gebrek aan trouw aan het Evangelie en ook een tekort aan liefde van de Kerk tegenover de jonge mensen zelf. De uitzonderingssituaties begrijpen, betekent niet het licht van het ideaal in zijn totaliteit verduisteren of minder aanbieden dan wat Jezus geeft aan de mens” (AL, 307).

Paus Franciscus verwerpt elk initiatief dat zelfs maar de vaagste overeenkomst tussen een homoseksuele verbintenis en het huwelijk zou maken. Hij citeert de synodevaders : wat betreft “de voorstellen om de verbintenissen tussen homoseksuele mensen gelijk te stellen met het huwelijk, is er absoluut geen enkele grond om homoseksuele verbintenissen te beschouwen als gelijkaardig of zelfs maar in de verte analoog met Gods plan voor het huwelijk en het gezin” (AL, 251).

Uw initiatief is dus in strijd met de geest van de synode.

5. De Katholieke Kerk kan een verbintenis die tegen de orde van de Schepper ingaat en zondig is, niet zegenen of erover “bidden”. Het bevorderen

ervan is een flagrante ketterij. De voorgestelde gebeden zijn godslastering. Evenwel, de homoseksuele personen in waarheid liefhebben wordt geëist door Gods wet.

Zullen trouwe priesters die niet willen dat dit “gebedsmoment” in hun parochie plaatsvindt, hun toevlucht moeten nemen tot “gewetensbezwaren” in de Kerk waaraan zij hun leven hebben toegewijd? Hebt u nagedacht over het effect dat uw initiatief zal hebben op vervolgte christenen over de hele wereld, van wie er elk jaar duizenden liever sterven dan hun geloof te verraden?

Veel gelovigen in België lijden diep onder uw verklaring.

6. De verklaring en uw nieuwe pastorale initiatief ondermijnen de waardigheid van homoseksuele personen in de Kerk door te suggereren dat zij niet in staat zijn de leer van Christus te volgen. Het is een neerbuigende, discriminerende en vernederende benadering van de persoon met homoseksuele neigingen die Gods geboden wil volgen. Het is niet de liefde van Christus die de bisschoppen verkondigen, maar een aanval op de roeping tot heiligheid waartoe ieder mens met homoseksuele neigingen geroepen is. De persoon met homoseksuele neigingen wordt, zoals elk christelijk kind van God, uitgenodigd om Zijn geboden te volgen. Met Gods genade, is hij/zij niet minder bekwaam dan elke andere christen om de oproep van Christus te beantwoorden : “*Neem je kruis op en volg mij.*” Hij/zij is niet minder bekwaam om te antwoorden op het liefdevolle gebod van Christus aan de overspelige vrouw : “*Ga heen en zondig niet meer*” (Jo 8, 11).

Het pastorale initiatief van de Vlaamse bisschoppen vervangt de aanbeveling van Christus aan de overspelige vrouw door : “*Ga heen, zondig voort en wees gezegend in uw zonde.*”

De bisschoppen hebben het kruis van Christus, de sleutel tot onze verlossing, uit hun discours verwijderd. Wij zijn allen zondaars, geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God, geroepen om Hem te volgen op de veeleisende weg van heiligheid en om, in liefde, “*volmaakt te zijn, zoals uw hemelse Vader volmaakt is*” (Mt 5, 48). Gods barmhartigheid heeft ons de sacramenten gegeven om te volharden en vooruitgang te boeken naar heiligheid.

De officiële verklaring van de Vlaamse bisschoppen kan niet pastoraal worden genoemd. Een herder waakt over zijn kudde en zoekt wanhopig naar het verloren schaap uit pure en onbaatzuchtige liefde om het weer in veiligheid te brengen, weg van de gevaren van de zonde. Christus, de enige ware Herder, leidt ons voortdurend terug naar Hem in de volmaakte omheining van zijn liefde.

7. Echte pastorale begeleiding van homoseksuele personen moet worden aangemoedigd. De homoseksuele persoon in de Katholieke Kerk heeft onze liefde en respect, onze steun en ons gebed nodig. Paus Franciscus stelt terecht : “Daarom willen we vooral

bekrachten dat elke mens, ongeacht zijn seksuele neiging, in zijn waardigheid moet gerespecteerd en met respect moet bejegend worden, met de zorg om elke onrechtmatige discriminatie te vermijden en in het bijzonder ook elke vorm van agressiviteit en geweld" (AL, 250).

Uw verklaring van 20 september weerspiegelt niet Gods liefde voor de homoseksuele persoon. Integendeel, ze nodigt het geweten uit om de ernst van het morele kwaad te negeren. De zonde (in dit geval een homoseksuele verbintenis) zal nooit een "bron van vrede en gedeeld geluk" zijn, zoals u verkondigt.

***

Wij bidden en vragen dat er weer duidelijkheid komt, dat de verwarring ophoudt, dat de onbaatzuchtige liefde van Christus, de vleesgeworden Waarheid, in ons hart komt, zodat wij elkaar kunnen helpen ons kruis te dragen, het lijden te verlichten en in de waarheid te leven volgens de leer van

onze Heer en Heiland Jezus Christus. Verlangend de geboden van God en de leer van de Kerk te volgen en ter wille van de eenheid van de Kerk, vragen wij u, in naam van vele katholieken die door uw verklaring zijn gekwetst, uw document *HOMOSEKSUELE PERSONEN PASTORAAL NABIJ ZIJN* van 20 september 2022 in te trekken.

Wij vragen dit uit liefde voor God en zijn geboden, uit liefde voor de Kerk en uit liefde voor de homoseksuele personen die naar Gods plan voor hen willen leven. Wij vragen u opnieuw te bevestigen dat seksualiteit gericht is op de liefde tussen één man en één vrouw, in het sacrament van het huwelijk. Wij kunnen de nieuwe pastorale benadering voor homoseksuele paren zoals verkondigd door de Vlaamse bisschoppen niet gehoorzamen of aanvaarden, volgen of eraan meewerken.

Gezien de ernst van het onderwerp geven wij toestemming deze brief ruim te verspreiden.

Met de meeste hoogachting

Geoffroy en Marthe-Marie Lebbe

KRACHTMETING OF CAPITULATIE ?

HALF november brachten de Duitse bisschoppen hun traditionele *ad-limina*-bezoek aan Rome. Eén onderwerp beheerste het gebeuren : wat met de Synodale Weg, het grootscheepse hervormingsproject van de Kerk in Duitsland dat essentiële punten van de traditionele leer op de schop wil ?

« De Duitse bisschoppen hadden vrijdag [18 november] een gezamenlijke ontmoeting met de prefecten van alle dicasteries van de Romeinse Curie. De gesprekken werden geleid door staatssecretaris kardinaal Pietro Parolin. Paus Franciscus had een dag eerder de 62 Duitse bisschoppen persoonlijk ontmoet. Volgens Mgr. Bätzing, de voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie, heeft de paus hen toen bemoedigd en gevraagd geduld te hebben » (*KERKNET*, 21 november 2022).

Geduld waarmee ? Met de geplande revolutie : toegang van vrouwen tot de gewijde ambten, huwelijk van priesters, leken op leidinggevende posten in de Kerk, erkenning van homoseksuele verbintenissen, groen licht voor kunstmatige geboorteregeling enz. In plaats van de katholieke leer moedig te verdedigen en een ra-

dicaal *njet* uit te spreken over de Duitse plannen, kiest het Vaticaan voor een politiek van schipperen en temporiseren : kardinaal Ouellet, hoofd van het dicasterie voor de bisschoppen, « stelde een moratorium voor het synodale pad voor, dat wil zeggen een tijdelijke opschorting van het hervormingsdebat in Duitsland » (*DE ROEROM*, 20 november).

Wat hoopt de Curie daarmee te bereiken ? Dat het grote synodale proces voor héél de Kerk, dat door paus Franciscus opgestart werd, niet te veel beïnvloed wordt door de Duitse revolutionairen. Inderdaad « interpreteerde Bätzing dit als een poging van het Vaticaan om een gevreesde "veenbrand" in te dammen die, gebaseerd op de Duitse hervormingseisen, zich zou kunnen verspreiden naar grote delen van de Wereldkerk » (*ibid.*).

Mgr. Bätzing « erkende dat de interdicasteriële bijeenkomst [...] opnieuw duidelijk had gemaakt dat er meningsverschillen bestaan. Met name de kardinalen Marc Ouellet, de prefect van het dicasterie voor de bisschoppen, en Luis Francisco Ladaria Ferrer, de prefect van het dicasterie voor de

geloofsleer, hebben openhartig en duidelijk hun diepe bezorgdheid en bedenkingen geformuleerd over de methodologie, de inhoud en de voorstellen van de Synodale Weg » (*KERKNET*, art. cit.).

Maar een revolutie kan alleen gestopt worden door met de vuist op de tafel te slaan, niet met te "dialogeren". Omdat Rome daarvoor terugschrikt, trekken de Duitsers aan het langste eind : op een persconferentie aan het slot van het bezoek « heeft Mgr. Bätzing nadrukkelijk ontkend dat de Synodale Weg zelfs nog maar tijdelijk zou worden stopgezet, mee omwille van het ongeduld van het volk van God in Duitsland » (*ibid.*).

De paus en de curiekardinalen moeten zich trouwens geen illusies maken : uit alle binnengelopen reacties op de bevraging in het kader van het synodale proces voor heel de Kerk blijkt dat "het Volk Gods" de radicale eisen van de Duitsers steunt... Is er dan geen remedie tegen de dreigende catastrofe ? Toch wel : **een uitspraak van het onfeilbaar leergezag van de Opperherder van de Kerk in zaken van geloof en zeden.** Maar of Franciscus daartoe bereid is ?

KEUZE TUSSEN TWEE WEGEN

ER zijn twee wegen in het leven : de weg van het goede die naar het geluk leidt en de weg van het kwade die naar het verderf voert. God wil dat de mens voor het goede kiest, omdat het goede van Hem komt en Hij wil dat wij gelukkig worden. Het kwade komt niet van God ; het komt van de perverse verbeelding van de mens en, verscholen achter hem, van zijn vijand : Satan. God verbiedt het kwaad, Hij heeft er een afschuw van, Hij wil het niet. En uiteindelijk zal Hij het bestraffen, eerst op aarde als een laatste verwittiging ; want als men niet tot inkeer komt, wacht de eeuwige straf.

De Schepper heeft een universele en absolute moraal vastgesteld, die door ieders geweten gekend kan worden. Maar een steeds grotere groep van mensen heeft de predikers van het immoralisme gevolgd, voor wie er geen "goed" of "kwaad" is en voor wie de mens de maatstaf van alle dingen is. Daarom is plotseling aids op het toneel verschenen [en vandaag zouden we eraan kunnen toevoegen : de apenpokken – *red.*]. Aids is de vrucht van de corruptie, het voert bijna onvermijdelijk tot allerlei ziekten waartegen men geen immuniteit meer heeft, met de dood tot gevolg. Aids is bij wijze van spreken het symbool geworden van Gods gerechtigheid die alle vormen van ontaard gedrag bestraft.

Wat moet men daartegenover stellen ? De deugd waarvan het symbool vandaag het *gezond zijn* is, dat zo op een buitengewone manier gerehabiliteerd wordt ! Het symbool van het goede is een kuis lichaam, een maagdelijk lichaam. Tot bewijs van het tegendeel is dat het stevigste obstakel tegen het oprukken van aids. Aids [net zoals de apenpokken] wordt doorgegeven door ongeregeld en tegennatuurlijk geslachtelijk verkeer. Het is een gesel, een vervloeking – niet over heel het menselijk ras, maar over Sodom en Gomorra. Gezond zijn en heiligheid gaan bijgevolg hand in hand : zij voeren tot het leven, tot de vruchtbaarheid, tot de hemelse gelukzaligheid.

Die deugd heeft een naam : het is de echtelijke liefde. Onze politici kunnen soms niet anders dan dat te erkennen, maar zij draaien daarbij rond de pot ; zij zeggen dat de grote remedie tegen de verspreiding van aids de "trouw aan dezelfde partner" is, de "stabiliteit van de partnerschappen". Te vermijden is het "seksueel rondzwerven". Hoe galant kunnen de meest afschuwelijke dingen toch geformuleerd worden ! Wat zou moeten gebeuren is dat de paus en alle bisschoppen over heel de wereld vlakaf de waarheid tegen die ten dode opgeschreven mensen zeggen : « *De echtelijke trouw is de beste verdedigingswal tegen dat alles en bovendien opent zij de weg naar het eeuwig leven. Het is de wet van God !* »

Stel je voor dat men een virus zou ontdekken dat wordt doorgegeven in het huwelijk, binnen de echtelijke liefde en de huwelijkstrouw, en dat men zou verplicht zijn jullie te zeggen dat je om de drie maanden van partner moet veranderen om dat virus te vermijden... Maar neen, het fysieke kwaad

gaat samen met het morele kwaad, al zullen onze antiklerikale tegenstanders dat nooit toegeven.

Hoe mooi is de echtelijke liefde ! De godsdienst zegt : er bestaat niets beters dan de echtelijke liefde, ook in haar mystieke vorm die de mooiste vorm van liefde uitmaakt, de meest trouwe en stabiele ook, vermits één van de echtelieden goddelijk is. Het gaat om de vereniging van het menselijke wezen met God, voor het leven. Ik kan jullie verzekeren dat als er in ons land veel religieuzen zouden zijn, de sociale zekerheid een boel geld zou kunnen besparen ten voordele van de kroostrijke gezinnen ! Alles past in elkaar in een bewonderenswaardige christelijke ecologie.

Maar laten we het hebben over de verbintenis tussen twee mensen, het natuurlijke huwelijk. Het huwelijkssacrament is prachtig en heel de realiteit ervan gezond en heilig. Ik blijf dat gezonde benadrukken. De bruid die zich naar de kerk begeeft, is maagd. Plotseling wordt de fysieke maagdelijkheid, die zo bespot wordt in onze tijd als voorbijgestreefd, opnieuw een deugd omdat zij een verzekering van gezondheid is én een verzekering van geestelijke deugd. Hetzelfde geldt voor de zuivere levenswandel van de bruidegom, zijn kuisheid. Dat alles wordt terug buitengewoon belangrijk, want het laat toe dat twee mensen zich in het huwelijk verenigen op een manier die waardig is en voldoening geeft aan het lichaam, het hart en de geest.

Aids [en apenpokken] komt voort uit seksuele aberraties zoals prostitutie en homoseksualiteit, zaken die afschuwelijk zijn. Niemand durft dat nog zeggen, want de LGBT-maffia is zeer actief in de communicatiemedia. Men geeft die personen palliatieve middelen om de kwalijke effecten van de ziekte te vermijden en men wil ons vandaag doen geloven dat het allemaal gelijk is of men nu van de eerste, de tweede of de derde sekse is, dat het allemaal even eerbaar is en dat iedereen de liefde volgens zijn eigen natuurlijke aanleg en op zijn eigen manier mag beleven.

Ten eerste is dat niet waar : het is geen natuurlijke neiging. En ten tweede worden we overspoeld door propaganda met de bedoeling de mensen tot monsterachtige praktijken te verlokken. Wij blijven zeggen : het monsterlijke is niet goed, het is niet vruchtbaar en het is corruptie die volgens het woord van Sint-Paulus tot de dood leidt. Wij die dankzij God en onze ouders nog op het juiste pad blijven, beven toch om onderweg niet te vallen en zijn bang dat personen rondom ons die wij liefhebben zouden vallen en ons, wie weet, in hun val zouden meesleuren.

Daarom moeten wij vurig bidden en God danken, Hem om zijn genade vragen en voornemens maken om trouw te blijven en deze trouw zo ver mogelijk rondom ons uit te stralen.

abbé Georges de Nantes, 6 juni 1987

DE H. THOMAS MORE

CHRISTELIJKE HUMANIST EN MARTELAAR

2. VERDEDIGER VAN DE KERK TEGEN HENDRIK VIII

In het eerste deel van deze studie over de H. Thomas More, verschenen in nummer 120 van ons tijdschrift, zagen we hoe de diepgelovige geleerde op een briljante wijze Luther weerlegde in zijn werk *Adversus Lutherum*. Maar de nieuwe ketterij greep razendsnel om zich heen, zelfs in Engeland, en zou op handige wijze profiteren van het schandalige gedrag van de koning, Hendrik VIII.

LUTHER, ERASMUS EN MORE

IN 1522 begint de schoonzoon van More, William Roper, de echtgenoot van zijn geliefde dochter Margaret, met Luther te dwepen. Een tijd lang probeert Sir Thomas hem terug te brengen tot het katholieke geloof, maar geeft dan het vruchteloos discussiëren op om vooral te bidden. Roper zal drie jaar later tot het oude geloof terugkeren. Ook andere vrienden hangen spoedig de nieuwe leer aan: het zijn de humanisten van Cambridge, priesters en theologen; de bekendste onder hen is William Tyndale, over wie verderop meer.

De verdienste van Thomas More is immens groot.

Hij had op zijn beurt, om trouw te blijven aan zijn *Utopia*, ook de weg van de revolte tegen de Kerk kunnen inslaan en de nieuwe ketterij omarmen. Hij koos echter de weg van de onderdanigheid aan de Kerk. In plaats van zich op te werpen als volmaakte rechter gaf zijn geweten hem de zending in om de transparante getuige van de goddelijke Waarheid te zijn. En zonder twijfel beïnvloedde zijn vaste voornemen ook dat van Erasmus. Maar wat een verschil tussen de twee bevriende humanisten!

Erasmus reageert op het lutheranisme veeleer als humanist dan als christen. Meegesleept door de controverse heeft Luther zijn fundamentele ketterij tot haar uiterste consequenties doorgetrokken. Zijn afwijzing van alle werken en sacramenten van de Kerk, zijn zogezegd door

God gegeven missie om het pausdom te vernietigen, doen de opstandige monnik iedere dag vaster geloven dat zijn basisbewering waar is: de mens, al is hij een christen, kan niet anders dan zondigen. Het is een absurde, puur rationele veralgemening, die iedereen met gezond verstand alleen maar boos kan maken. In 1524 dient Erasmus Luther dan ook van repliek met zijn *De libero arbitrio* (Over de vrije wil), een werk dat erg pelagiaans van strekking is [Pelagius (360-420) beweerde dat de zondeval de menselijke natuur niet heeft bedorven en dat een zondeloos leven perfect mogelijk is zonder de genade – *red.*]. Voor Luther volstaat het om in zijn antwoord uit 1525, *De servo*

arbitrio (Over de onderworpen wil), met de tegengestelde stelling uit te pakken. Waarop Erasmus twee jaar later dan weer antwoordt met zijn *Hyperaspistes* (De grootste lastertongen).

Het is een steriel en zelfs schadelijk dispuut, in de mate dat het tegen de ketterij van een verkeerd begrepen en integristisch augustinisme de omgekeerde dwaling stelt van een eng en weinig christelijk pelagianisme. Voor Luther is Erasmus daarom de Judas van het christendom, de grootste vijand van het Evangelie enzovoort. Maar Erasmus keert wel terug naar het ware christendom uit afschuw voor de barbaarse weg die de monnik inslaat.

Thomas More van zijn kant reageert op Luther niet meer als humanist, maar als een nederige gelovige van de katholieke Kerk. Zijn houding

Standbeeld van de heilige
in de Basilica of Saint Mary, Alexandria, Virginia.

is uiterst bewonderenswaardig ! Erasmus en Luther discussiëren over de meest verheven theologische kwesties, over de Vrijheid en de Genade. Luther houdt het alleen bij zijn gevoeligheid, zijn innerlijke ervaring, zijn "IK". Erasmus doet slechts een beroep op het Evangelie, dat hij zeker in het Grieks gelezen heeft, maar dat hij afzwakt door teveel te steunen op de natuurlijke rede. Sir Thomas, bewust van zijn onwaardigheid, mengt zich niet in het theologische twistgesprek in verband met die grote mysteries, maar verdedigt als devote christelijke leek Christus en de Kerk, zoals het hem is aangeleerd en naargelang zijn persoonlijke overdenking er iets aan heeft kunnen toevoegen.

Daarin is hij trouwens de meest "moderne" van de drie, want het scholastieke debat over de zonde en de genade is al voorbijgestreefd door de opkomst van een nieuwe controverse : de vraag of de renaissance voor of tegen de Traditie van de Kerk is. Hierin kan Sir Thomas enkel ten gunste van de Traditie tussenbeide komen door het werk uit zijn jeugd jaren, zijn *Utopia*, af te keuren. Zijn liefde voor de Heer geeft hem daartoe de nodige moed, in alle eenvoud. Daarin is hij werkelijk het model van de heilige leek van de katholieke Contereformatie !

Hij oordeelt over Luther als christen en als humanist, maar ook – want dat brengt zijn beroep mee – als jurist en als politicus, minder sentimenteel en minder beïnvloedbaar dan zijn vrienden. Zo wordt hij ertoe gebracht, tegen zijn *Utopia* en het hervormingsgezinde enthousiasme van zijn jeugd jaren in, om niet in de eerste plaats te kiezen voor de Schrift, maar voor de Traditie en het Instituut van de Kerk en haar heilsmiddelen, als de voornaamste bron van de individuele godsvrucht en het enige beginsel voor elke waarachtige hervorming. Hierin is hij een ware leerling van Petrus en Paulus, van de evangelisten, van Augustinus en Bernardus, van de heilige kerkleraars en hervormers van het verleden en staat hij zeer ver af van Luther, die slechts hun trieste karikatuur is. Maar hij staat ook ver van Erasmus, van wie het humanisme schade berokkent aan het geloof. De ware kerkleraar in die periode was More, de leek en christelijke humanist...

DE CONTROVERSE MET TYNDALE

William Tyndale, een bewonderaar van Erasmus, is bezig met een vertaling van het Nieuwe Testament. Daartoe moet hij opzoeken doen en reist hij rond. Zo komt hij ook, in 1524, in Wittenberg bij Luther. Vrijwel onmiddellijk laat hij zich meeslepen en neemt hij de "nieuwe leer" over. Hij heeft wel nooit de pessimistische waanzin van Luther tot de zijne gemaakt, maar zijn godsdienst is doortrokken van een individuele vroomheid die alleen op de Schrift steunt... tegen de zichtbare Kerk.

Tyndale en zijn vrienden overspoelen Engeland al gauw met pamfletten en geschriften van allerlei

aard. Ook zij erkennen nog maar alleen het gezag van de wereldlijke vorst, dat daardoor een absoluut karakter krijgt en waardoor de deur wordt opengezet naar de tirannie. Anna Boleyn, de maîtresse van Hendrik VIII, beveelt hun druksels bij de koning aan. Die laat oogluikend toe dat de ketterij zich verspreidt, om er zijn voordeel mee te doen in de zaak van zijn huwelijksperikelen...

De bisschop van Londen doet een aangrijpend beroep op Thomas More om de ketterij te bestrijden met al de invloed waarover hij beschikt : « *U die in al onze vergaderingen de vurigste verdediger bent van de katholieke waarheid* », schrijft hij. Daarop begint Sir Thomas onmiddellijk aan zijn *Dialogue concerning Tyndale* (1528).

Nu gaat het er niet meer om zich vrolijk te maken over de dwaasheid van Luther of zich in heftige bewoordingen te ergeren aan verre vijanden. Het is nu zaak om hier en nu, in Engeland, de Kerk, de traditie en de volksdevotie te redden. Voor More is het ogenblik gekomen om de *Lof van de Zotheid* en zijn *Utopia* uit te boeten. Wat hij bekritiseert had om de gebreken die eraan kleefden, dat verontschuldigt hij nu en hij rechtvaardigt het bestaan ervan : heiligenbeelden, bedevaarten, mirakels... Hij laat "vrouwe zotheid" niet meer aan het woord, maar beveelt wijsheid aan ! « *Het misbruik van een vrome gewoonte is geen reden om die gewoonte zelf af te schaffen* », schrijft hij. « *Als we, omwille van het misbruik van een goede zaak, niet alleen het misbruik zouden moeten uitbannen maar ook die goede zaak zelf, dan zouden er revolutionaire veranderingen in de wereld plaatsgrijpen.* » Helaas, hij voorziet niet alleen die omwentelingen, maar ook de afscheuring van « *gehele naties van de oude stam* ».

Intussen houdt hij het niet bij een puur defensieve opstelling ; hij heeft niets van een sectaire integrist. Hij is in hoge mate traditionalistisch en daarom eist hij, met het oog op de toekomst, rechtmatige hervormingen. De Bijbel zou al lang moeten vertaald en verspreid zijn in het Engels, stelt hij. Maar niet in de revolutionaire geest van Tyndale ! Wel volgens de Traditie en getrouw aan de oorspronkelijke tekst.

In het vierde deel van de dialoog zet More de tragische gebeurtenissen in het Duitse rijk uiteen en hij besluit eruit dat de tijd voor de *utopische tolerantie* nog niet gekomen is... als die al ooit komen zal. Hij verzaakt er expliciet en wijselijk aan, uit liefde voor het volk. Genadeloos herneemt hij dan zijn rekwisitoor tegen Luther, van wie de theorieën de ergste gewelddadigheden en laagheden veroorzaken en die, door te huwen met een uitgelopen cisterciënzerin, een groot schandaal verwekt heeft. Sir Thomas beseft wel dat de zogezegde Lutheranen in Engeland slechts antiklerikale hervormers en utopisten zijn, evangelische dromers die met Luther niets gemeen hebben. Dat neemt echter niet weg dat zij met hun dromen, in een kolossale verwarring van ideeën en tegenover een futloze christenmassa,

afsterven op de totale ineenstorting van de godsdienst en de samenleving.

Maar de aankondiging van de storm die Engeland bedreigt, wordt uitgesproken door een stem die roept in de woestijn... More voelt aan dat men niet naar hem zal luisteren. In het laatste hoofdstuk veranderen daarom de toon en de stijl: in apocalyptische beelden die zijn angst vertolken roept hij Christus en de Antichrist op.

TYNDALES ANTWOORD WEERLEGD (1531)

Op 25 oktober 1529 aanvaardt Thomas More het prestigieuze ambt van *Lord Chancellor*, grootkanselier van de koning, enkel en alleen in de hoop de Kerk beter te kunnen verdedigen en wellicht de koning te kunnen doen afzien van zijn echtscheidingsplannen. Het conflict over de suprematie tussen het pausdom en de monarch bereikt in die jaren zijn hoogtepunt. More blijft standvastig in zijn steun voor de opperheerschappij van de paus als opvolger van de H. Petrus, maar het parlement maakt het tot een misdaad om in het publiek te beweren dat er een buitenlandse jurisdictie zou bestaan die hoger is dan die van de koning. In 1530 schrijven de leidende Engelse prelaten en aristocraten, die nu helemaal onder de hiel van de geduchte Hendrik VIII zitten, een brief aan paus Clemens VII met de vraag om het huwelijk van de vorst met Catharina van Aragon te annuleren; More weigert zijn handtekening en beseft dat de kwestie zijn land vroeg of laat in een schisma kan storten...

Ondertussen vermenigvuldigen de boeken, brochures en traktaten van de protestantse nieuwlichters zich pijlsnel. Bijna geheel alleen biedt More hen het hoofd en de ketters zijn bang voor zijn weerleggingen. William Tyndale had op Mores *Dialog* geantwoord; nu reageert Sir Thomas op zijn beurt met een zeer lijvig boek, *The Confutation of Tyndale's Answer* (Een weerlegging van Tyndales antwoord), dat in 1531 verschijnt.

Met Luther hoeft de humanist, de rechtschapen man en de goede christen die More is, niet te dialogeren. Hij geeft zonder pardon af op de aartsketter, zijn pretenties en clownesk gedrag en stelt zijn krankzinnige leer, zijn schaamteloze vervalsingen van de H. Schrift, zijn anarchisme en zijn "IK" aan de kaak. Met de door het lutheranisme bekoorde Engelse humanisten gaat hij heel anders te werk. Zij hebben niet als beginsel de verafgoding van het ik en de haat ten aanzien van de Kerk en elke vorm van cultuur. Hun nieuwe leer maakt hen tot een soort gelegenheidslutheranen. Zij zijn en blijven echte Engelsen, humanisten en utopisten. More kent hen goed omdat hij, in de tijd dat hij zijn *Utopia* schreef, er ongeveer dezelfde gevoelens op na hield. Een geest van evangelische vernieuwing inspireert hun denken en hun doen. Die geest zou misschien nog trouw Rooms-ka-

tholiek en realistisch kunnen blijven zonder iets van zijn oorspronkelijkheid en kracht te verliezen.

In zijn gesprekken met William Roper en zijn controverse met Tyndale blijft More hopen en probeert hij te overtuigen. Hebben zij nood aan een diep doorvoeld geloof, een levend geloof, een waarachtige religieuze ervaring? Hij ook. Vinden zij in de persoonlijke lectuur van de Bijbel, die zij overwegen en smaken als het levende Woord van de Heer, een onuitsprekelijk contact met Christus? Hij ook. Verlangen zij een heilige, arme, trouwe, nederige en kuise Kerk? Hij ook. Willen zij zich geheel toevertrouwen aan hun Lieve Heer ondanks hun misvattingen en fouten? Hij natuurlijk ook! Het is de christelijke waarheid, het is een heilig streven.

Maar jammer genoeg is de dwaasheid van Luther in hen gevaren en ze zal hen niet loslaten. Het vergif van de verering van het "IK" draait al die goede verlangens om in misprijzen, haat en vernieling van al het overige. Het "beleefde geloof" tegen het "historische geloof", de individuele ervaring tegen het getuigenis van een ander, de Schrift tegen de Traditie, de heilige Kerk tegen de zichtbare Kerk – de enige nochtans die reëel en historisch is – het Geweten tegen het onfeilbaar Leergezag, het vertrouwen in God tegen de bekering door de genade: de bovennatuur wordt verheven, hoog verheven, boven en tegen de natuur!

Op dit punt aanbeland zal Roper twijfelen en terugkeren tot de Kerk van Rome. Tyndale steekt de Rubicon over en maakt zich de waanzin van Luther eigen: het bijzonder geloof, ja, dat is de waarheid in de schoot zelf van de dwaling, het is heilig zijn in de zonde! Een absurditeit? Dan is het maar

KONING HENDRIK VIII (1491-1547)

een angstaanjagende, sensuele en wrede man,
« een monster in zijden gewaden » (abbé de Nantes).
Portret uit 1537 door Hans Holbein de Jonge.

zo ! De Nieuwe Leer veegt bewust logica en gezond verstand van de tafel.

We laten Luther vallen, stelt Sir Thomas voor, en dan wordt een groots werk mogelijk : de overwinning van de verhoopde katholieke Contrareformatie, de restauratie en de vooruitgang van de eeuwige Kerk. More, het grootste katholieke genie van zijn generatie, heeft het allemaal al op voorhand uitgesteld. Hij toont aan dat een persoonlijk beleefd geloof niet ingaat tegen de prediking van de godsdienst, maar er zich juist wonderlijk goed mee verbindt, dat de realisatie ervan beantwoordt aan de uitnodiging van de H. Geest. Hij laat zien dat de Schrift én de Traditie samen het ene Woord van God zijn en dat die dualiteit juist de vruchtbare rijkdom ervan uitmaakt. Hij legt uit dat de heilige Kerk waarvan sommigen dromen dezelfde is als de zichtbare, apostolische Kerk, waarvan de leden zwak zijn en zich zondaars weten. Tenslotte wijst hij erop dat het geloof in de genade veel verder gaat dan een persoonlijke overtuiging, dat het geen zelfsuggestie zonder grond of betekenis is, maar dat het de vaste zekerheid is van een werkelijke heiliging en vergoddelijking van het schepsel door Christus, die de mens vrijgekocht heeft met zijn Bloed en hem weer optilt door zijn H. Geest.

HET KONINKLIJKE SCHISMA

Maar niets baat. Voor het ogenblik blijven zijn inspanningen zonder weerklink en zijn wijsheid nutteloos. De ketterij « *bedreigt als een kanker geheel het lichaam* », schrijft hij in 1532. « *leder kan in deze zaken, zonder gevaar te lopen, geloven wat hem het beste uitkomt.* » In werkelijkheid is het niet zozeer de ketterij die in Engeland het pleit wint, maar de antiklerikale revolutie en de brutaliteit van de hervormers, die door Hendrik VIII worden aangevuurd om zijn plannen te dienen, druk uit te oefenen op de paus en zich, indien nodig, van Rome af te scheuren.

De vorst wil en zal de scheiding van zijn wettige echtgenote doorduwen. Anna Boleyn drijft hem met grote geslepenheid jaar in, jaar uit verder op het noodlottige pad. In 1531 vaardigt Hendrik een koninklijk decreet uit dat van de clerus een eed eist : hij moet erkend worden als opperste Hoofd van de Kerk van Engeland. De geestelijken die weigeren de *Oath of Supremacy* uit te spreken, zoals kardinaal John Fisher, worden “weggezuiverd” uit de hoogste posities binnen de Kerk.

Sir Thomas weigert de eed eveneens, zoals hij ook zijn steun niet wil geven aan de annulering van het huwelijk tussen Hendrik VIII en Catharina van Aragon. Zijn verzet wordt gekenmerkt door sereniteit, overtuiging en respect. Op 16 mei 1532 doet hij afstand van de waardigheid van grootkanselier, zonder spijt, om de vrijheid terug te vinden de Kerk beter te kunnen dienen, de Kerk alleen, in de ontzettende storm. Het *koninklijke schisma*, denkt hij

wijselijk, zal wel zonder al te erge gevolgen blijven, indien tenminste de *Lutherse ketterij* er maar niet op kan steunen en zo triomferen over het ware geloof.

Sir Thomas viel dus in de eerste plaats met al zijn schitterende intelligentie de ketterij aan, terwijl hij zijn mening over het schisma voor het geheim van zijn geweten bewaarde. Dat standpunt is vaak verkeerd begrepen geweest. De lotsbestemming van de H. Thomas Becket, die andere vertrouweling van een koning die ook kanselier was geworden en zich verplicht zag de rechten van God en van de Kerk, tegen zijn vorst in, te verdedigen tot het martelaarschap toe, was More niet onbekend en was hij niet vergeten. Nadat het onschuldig bloed van Becket was vergoten, was alles echter terug in orde gekomen. Er moest daarom geduld geoefend worden en misschien moest Thomas wel zijn leven offeren om het koninkrijk terug vrede te schenken. In de jaren die hem nog restten moest dus vooral de ketterij bevochten worden.

MARTELAAR VOOR DE KERK

Toen More beseftte dat het schisma door de koning ging voltrokken worden en dat alleen nog het geweld aan het woord zou zijn, trok hij zich terug in zijn buitenverblijf in Chelsea, aan de Theems, om zich op de grote beproeving voor te bereiden. Verlaten door de rijksgroten en door de prinsen van de Kerk bleef hij de enige opposant, de enige serieuze hindernis op de weg van Anna Boleyn en de man die van haar gebruik maakte om zijn eigen plannen te realiseren : Thomas Cranmer, de nieuwe aartsbisschop van Canterbury, die in zijn hart Lutheraans was en in Nürnberg in het geheim in het huwelijk was getreden met een nicht van de protestantse theoloog Osiander. Op 1 juni 1533 werd Anna Boleyn plechtig gekroond tot nieuwe koningin ; van alle hooggeplaatsten in het koninkrijk was alleen More afwezig.

Van dan af stond zijn dood vast, « *uitgesteld, maar niet afgesteld* », zoals hij opmerkte. Op 23 maart 1534 bevestigden de kardinalen in Rome de geldigheid van het huwelijk van Hendrik VIII met Catharina van Aragon. Zeven dagen later kondigde het Engelse Parlement de Akte van successie af, waarbij Anna Boleyn als wettige echtgenote van de koning werd erkend. Op 13 april verzocht men Thomas More zich aan deze wet te onderwerpen, maar hij weigerde. Kort daarop werd hij in de Tower gevangen gezet.

Eindelijk monnik ! En beter dan kartuizer ! In deze beproeving toont More zich nu een echte christelijke humanist en geeft hij aan Engeland een onvergetelijk voorbeeld van oprechtheid, zielskracht en loyaleit. In de kerker schrijft hij zijn *Treatise on the Passion* (“Tractaat over het Lijden”), waarin hij zich spiegelt, in de situatie waarin hij zich bevindt, aan Christus : het voorbeeld, de held, « *Imperator*

Tower Hill, de plek vlakbij de Tower waar Thomas More onthoofd werd op 6 juli 1535. Zijn hoofd werd gedurende een maand tentoongesteld op de London Bridge. Daarna kwam het in het bezit van zijn dochter Margaret, die gehuwd was met William Roper en in Canterbury woonde tegenover het kerkje van Sint-Dunstan waar zich de grafkelder van de familie Roper bevond. In deze grafkelder rust nog steeds het hoofd van de heilige.

noster ». De beschouwing van het Lijden van Christus is in staat de harten van zijn leerlingen in brand te steken zodat zij de dood tegemoet gaan met een vurige vreugde. Platonische en stoïcijnse gelatenheid, zo dierbaar aan elke humanist, speelt zeker een rol; maar meer nog gaat het om de erfenis van de vertrouwde, innige godsvrucht die zo karakteristiek is voor de Engelse geest en franciscaans van inspiratie is.

More vordert nu steeds verder in het mysterie van Christus; zijn humanisme wordt christelijker en katholieker. Zijn polemieken tegen de protestantse waanbeelden en het formalisme van Luthers rechtvaardigingsleer vindt hier haar mystiek eindpunt: de christen moet de Meester niet alleen in zijn Lijden beschouwen en navolgen, maar hij moet zelf deelnemen aan zijn Mysterie en zich vereenzelvigen met zijn Wezen. Het christenvolk is zijn Mystiek Lichaam. Het leeft opnieuw, van eeuw tot eeuw, in zijn deugden en deelt in zijn goddelijk leven. Aan zijn tijdgenoten, die misleid zijn door het volkomen subjectieve en ingebeelde hyperspiritualisme van William Tyndale en zijn vrienden, biedt More iets anders en beters aan: de objectieve vergoddelijking van de mens door de genade van Christus in de deelname aan zijn mysteries.

In de omstandigheden waarin hij terechtgekomen is, gaat het allesbehalve om een oefening van welsprekendheid. De overweging van de droefheid, de afkeer, de vrees en het gebed van Christus vóór zijn Passie vergezelt zijn eigen beproeving en loopt er op vooruit. Hij weet dat wat hij mediteert en

noteert hem spoedig zelf zal overkomen. Hij is vastbesloten zich niet te laten verrassen. Nauwelijks is hij gevangen genomen of hij begint te schrijven aan zijn prachtige *Dialogue of Comfort against Tribulation* ("Beemoedigingsdialoog tegen de beproeving"). Zijn terechtstelling zal er als het ware de bezegeling van zijn, de laatste bladzijde, het logische en vrome slot.

Zoals de laat-Romeinse en christelijke filosoof Boëtius in zijn kerker van Pavia, zoekt More in die dialoog naar de beste manier om op de beproeving te reageren. Van bij het begin plaatst hij zichzelf op een veel hoger niveau dan dat van de puur menselijke wijsheid: in de sfeer van het bovennatuurlijke. Hij denkt aan de hemelse gelukzaligheid en onderzoekt systematisch de rijkdommen van het geloof; zij moeten zorgen voor zijn sereniteit en de gedachte aan het hemelse geluk moet hem de echte en onuitputtelijke vertroosting verzekeren. « *De beste troost is te vinden in het verlangen van de mens om getroost te worden door God* », schrijft hij. Zo wordt de beproeving op zich reeds een weldaad en een opening op de gelukzaligheid. Men moet in haar dus als het ware het mooiste geschenk zien van God aan zijn bevoorrechten, aan zijn uitverkoren vrienden.

« *Het lijden is slechts een spookbeeld dat verdampst wanneer men het nauwkeuriger bekijkt.* » Voor de christen is de dorst naar de goddelijke vertroosting het bewijs van Gods grote bekommernis. « *Welke grote troost is het om in ons dat verlangen te voelen, te beseffen dat onze Heiland, met het oog op onze zaligheid, zo goedgunstig met ons bezig is! De onverschrokkenheid die daardoor van hem [de gevangene] bezit neemt, doet in hem een zo grote*

Engelse katholieke martelaren van de protestantse Hervorming, met op het middenpaneel de H. John Fischer en de H. Thomas More. Schilderij in Ushaw College, een voormalig katholiek seminarie (gesticht in 1808) in Noord-Engeland.

geestelijke vreugde ontstaan dat zij de lichamelijke smart bijna niet meer doet voelen. »

Op de ochtend van 6 juli 1535, na vijftien maanden gevangenschap, beklimt Thomas More het schavot. Hij begint tot de omstaanders te spreken, maar de sheriff onderbreekt hem en herinnert aan de instructies van de koning. De martelaar beperkt zich daarom tot slechts twee zinnen : *« Bid voor mij, mijn broeders. Wees getuigen van het feit dat ik sterf in het geloof van de heilige katholieke Kerk, als trouwe dienaar van de koning, maar op de eerste plaats van God. »*

DE MEEST ENGELSE VAN ALLE ENGELSEN

De triomf van Anna Boleyn is niet van lange duur. Ze wordt op haar beurt onthoofd op 19 mei 1536, want de koning heeft een andere maîtresse gevonden : Jane Seymour, die hem eindelijk de zo verlangde zoon en latere troonopvolger zal schenken, Edward VI, maar in het kraambed sterft.

Anna laat een dochter na die haar vader zal opvolgen in 1558 : de katholiekenhaatster Elizabeth I, de zogenaamde "*Virgin Queen*".

Cranmer, de aartsbisschop van Canterbury die het huwelijk tussen de koning en Anna Boleyn geldig heeft verklaard en in 1534 door de paus geëxcommuniceerd wordt, gebruikt zijn macht om de schismatieke anglicaanse Kerk uit te bouwen en haar een protestantse en anti-Roomse koers te doen varen.

Tyndale, veroordeeld door de Inquisitie in de Nederlanden, sterft in oktober 1536 zonder zijn ketterij afgezworen te hebben. Erasmus overlijdt in hetzelfde jaar, trouw aan zijn vriendschap met Thomas More, maar achtervolgd door de schuimbekkende haat van Luther. De rebelse ex-monnik zelf blijft nog lang genoeg op aarde om te zien hoe de vloedgolven van de corruptie, het geweld en de antikatholieke haat het Duitse rijk overspoelen. Hij sterft op 18 februari 1546, vol razernij tegen de monniken, de Joden, de filosofen, de paus en het concilie dat het jaar tevoren in Trente van start gegaan is en het grote herstel van de Kerk zal inluiden.

Een waarachtig licht doen vallen op het drama van Thomas More betekent Engeland helpen zijn ziel terug te vinden door het voorbeeld te volgen van de heilige martelaar, die van alle Engelsen de meest Engelse is.

De grove ondank van de koning voor zijn loyale onderdaan blijft het particulier misbruik van een onschendbaar persoon. Het is een misbruik dat in het kader van een legitieme functie plaatsgrijpt. Het vernietigt niet een orde, het gaat die orde te buiten. Hendrik VIII is de koning en hij maakt zeker misbruik van zijn koninklijke macht. Het is een triest accident in de continuïteit van een groot goed. En wat betreft zijn huwelijk : bepalen of het eerste wettig was en het tweede het ooit kon worden, kwam rechtens toe aan de paus, niet aan een onderdaan van de koning. Thomas More wou er dan ook niet over oordelen.

Wanneer Hendrik VIII echter met beslistheid de weg van het schisma opgaat, wil Sir Thomas, eenvoudig maar vastberaden, hem niet volgen en zegt

hij zijn gehoorzaamheid op. Maar hij behoudt een even grote eerbied voor de persoon van de koning en blijft loyaal aan de Kroon en de natie die zij symboliseert. Ongetwijfeld hoopt hij nog dat het schisma, te wijten aan een voorbijgaande hartstocht, samen met die passie zal verdwijnen. Hij wordt martelaar omwille van zijn trouw aan God zonder zijn getrouwheid aan de koning geweld aan te doen. Daarbij treedt hij in het voetspoor van die andere kanselier van Engeland, de H. Thomas Becket, van wie hij de naam draagt.

Zijn leven en zijn dood zijn daarom die van een loyale en katholieke onderdaan van de koning. Door weerstand te bieden aan de grillen van Hendrik VIII en aan het opdringen van een schisma aan zijn volk, heeft Thomas More, verre van verraad te plegen, de ziel, de traditie, de eer en de toekomst van Engeland gered. Eens komt de dag dat de Engelse natie in de beproeving zal beseffen wat het schisma haar gekost heeft. Dan zal zij opnieuw de aantrekkingskracht voelen van haar katholiek verleden en van haar middeleeuwse traditie, die menselijker was en meer openstond voor het universele. Over de breuk van vijf eeuwen heen zal de H. Thomas More haar daar terug naartoe voeren.

Maar zijn weldadige invloed zal daartoe niet beperkt worden. Zijn polemisch, dogmatisch en mystiek oeuvre, dat nog te weinig gekend en aangewend is, zal zijn land doen inzien hoe weinig het uit te staan had en nog altijd heeft met de Lutherse ketterij die het samen met het schisma opgedrongen kreeg. Het ergerniswekkende gedrag van veel geestelijken, de onwetendheid inzake de Schrift, het formalistische karakter van de sacramentenbedeling, een gevoel van onderdrukking bij de leken dreven Engeland uit de Kerk. Maar al die aanleidingen zijn van geen tel meer sinds het Concilie van Trente en de vernieuwing in de katholieke Kerk die er op volgde. Wat overblijft, is de aanbidding van het "IK" door Martin Luther, waarin de Engelse christenen zich nauwelijks herkennen, net zoals ze zijn fundamenteel pessimisme nooit oprecht aanvaard hebben.

Wat hen daarentegen aantrekt, is de waardigheid van de mens die zijn geweten volgt in een onwankelbare trouw aan de wetten van God en van het koninkrijk. Engeland bezit een glorieuze reeks personen van dat gehalte, allemaal martelaars : Thomas Becket, bisschop John Fisher, Sir Thomas More, de terechtgestelde kartuizers van Londen, Edmund Campion en zijn mede-jezuïeten, Cuthbert Mayne, Margaret Clitherow, John Finch, James Duket en zovele anderen, onder wie verschillende bekeerlingen. Engeland zou er goed aan doen de Luthers-Zwingliaanse leer die het opgelegd kreeg na het koninklijke schisma voorgoed te verloochenen, dan zal het zichzelf terugvinden in die figuren, in die heiligen die het meest representatief zijn voor zijn christelijk humanisme.

abbé Georges de Nantes, juli 1975

DE KERK VAN DE CONTRAREVOLUTIE

In het begin van de 19de eeuw werd de katholieke Kerk geconfronteerd met de moderne wereld die voortkwam uit de Franse Revolutie van 1789. Hoe reageerde zij daarop? De stelling van de liberaal-katholieke historici zoals de Fransman Daniel-Rops – de auteur van de monumentale *HISTOIRE DE L'ÉGLISE DU CHRIST* (14 delen) – is dat de betrekkingen tussen de Kerk en de Wereld, de Kerk en de Revolutie, geëvolueerd zijn: van een totale en felle oppositie in het begin naar een toenadering en zelfs een voorzichtige verzoening die in de nabije toekomst totaal, oprecht en definitief zal zijn. Sommigen spreken van een “huwelijk”, wat grotesk en godslasterlijk is.

In deze studie wordt van de Kerk in de 19de eeuw een fresco geschilderd dat komaf maakt met deze liberaal-katholieke interpretatie: alle echte heiligen van die eeuw, van de pastoor van Ars tot paus Pius IX, hebben onderstreept dat de tegenstelling tussen Kerk en Revolutie absoluut is en dat elke vorm van verzoening vanwege de Kerk alleen maar verraad aan haar Stichter betekent.

DE REVOLUTIE IS SATANISCH IN HAAR ESSENTIE

ALLE heiligen van de 19de eeuw, de echte heiligen, waren contrarevolutionairen. Dat geldt voor de H. Pastoor van Ars, voor de H. Teresia van Lisieux, voor de H. Pius X. Nemen we de pastoor van Ars, Sint-Jan Vianney; het volstaat de *BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* nr. 41 van abbé de Nantes te lezen om het mysterie van het hart van deze heilige te begrijpen, een « kwetsbare en zachtvaardige man », van wie de bovennatuurlijke energie Satan deed wijken:

« Het was de tijd van de Grote Revolutie. Als kind zag Jean-Marie Vianney hoe priesters werden opgejaagd en met gevaar voor het eigen leven de Mis kwamen opdragen bij zijn ouders thuis. Als jonge dienstplichtige deserteerde hij, vol afkeer, van zijn regiment dat naar de oorlog vertrok. Deze zoon van diepgelovige en onderdanige boeren heeft vijfentwintig jaar van Revolutie en Keizerrijk meegemaakt. Hij heeft gezien hoe de duivel voor het eerst van bovenaf de hele maatschappij beheerste, de naam van God uitbande en de afgodendienst opnieuw invoerde, de priesters buiten de wet stelde en martelde, jacht maakte op de gelovigen. De koning was guillotineerd, de paus gevangen gezet, de hele orde die men onveranderlijk en heilig had geacht, was ge-

kapseisd en verdwenen. Hij zag de slechteriken overal in de dorpen luidruchtig triomferen en aanschouwde plotseling een wereld in volkomen verval... »

En wat met de H. Teresia? Laten we luisteren naar wat abbé de Nantes over haar zegt:

« God heeft gezegd: “Gij zult niet doden, zij zult niet stelen, zij zult niet vloeken, zij zult niet lasteren” enz. De H. Teresia was trouw aan deze voorschriften, of nauwkeuriger gezegd aan deze natuurwet van God, aan deze algemene wet van God. Je zal me zeggen: natuurlijk, ik mag hopen van wel! Maar weet je hoe ze daar trouw aan was? Je zal opkijken: ze was trouw, net als haar ouders, net als haar oom, door een legitimist te zijn [een aanhanger van de wettige monarchie van de Bourbons]. Legitimist? Ja! Door een royalist te zijn! Royalist? Wat heeft dat te maken met “Gij zult niet doden, zij zult niet liegen, zij zult niet stelen”? Dat is toch duidelijk als je even nadenkt: hoe kan je verwachten dat een heilige, die van God “Gij zult niet doden” heeft geleerd, haar hand kan leggen in de hand van de revolutionairen, van de beulen en koningsmoordenaars van 1789 en 1793? Nooit! Ik wil

De zestien Z. Karmelietessen van Compiègne stierven de marteldood onder de guillotine in Parijs op 17 juli 1794, op beschuldiging van « fanatisme en rebellie ». De door en door antichristelijke Franse Revolutie maakte van de Kerk in de 19de eeuw een citadel van de Contrarevolutie.

niets gemeen hebben met de Franse Revolutie die satanisch was in haar essentie ! Ze heeft dit gezegd, maar men heeft het voor ons verborgen gehouden ; ze was een legitimist, ze was een royalist. Ze was liever tot poeder gereduceerd dan zich de Frygische muts te laten opzetten en zich bij de Republiek aan te sluiten !

« Je ziet hoe gehoorzaamheid aan God in de natuurwet ons veel verder brengt dan we zouden denken. Stel je eens voor dat alle katholieken trouw zouden zijn aan de Decaloog : “Gij zult niet doden, gij zult niet stelen, gij zult het goed van anderen niet begeren, gij zult niet lasteren” – maar ook : gij zult het kwaad niet toelaten voor zover het van u afhangt het te voorkomen ; gij zult geen sympathie koesteren voor het kwaad, er niet zwak tegenover staan, er geen compromissen mee sluiten ! Gedurende heel de 19de eeuw werd de Kerk geteisterd door de zogenaamde liberaal-katholieken. Dat waren mensen die enerzijds in hun privéleven de Decaloog gehoorzaamden en anderzijds in hun openbare leven helemaal niet luisterden naar de Tien Geboden, onder het voorwendsel dat zij gehoorzaam waren aan de wet van de wereld. Maar zo was de H. Teresia niet !

« De Revolutie is “moorddadig en leugenachtig vanaf het begin en in haar essentie”. Ze komt voort uit moord en roept onafgebroken op tot moord : als we de 88 doden van de bestorming van de Bastille op 14 juli 1789 accepteren, waarom zouden we dan het hele bloedige vervolg afwijzen ? Moet de Kerk zich niet met klem uitspreken tegen deze passie voor bloedvergieten die de hele mensheid op een dwaalspoor brengt ? En moet zij niet krachtig de revolutionaire hydra verwerpen die zich ermee voedt ? » (*BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* nr. 90).

Nogmaals, neem alle heiligen, één voor één, van abbé Desgenettes [de pastoor van Notre-Dame-des-Victoires in Parijs] tot pater Emmanuel [de pastoor van Mesnil-Saint-Loup in de Champagne], van pastoor Peyramale van Lourdes tot abbé Guérin van Pontmain, van de H. Michel Garicoïts tot pater de Foucauld, de H. Catherine Labouré en de Z. Pauline Jaricot ; neem al die heilige stichters van ontelbare opvoedings-, verpleeg- en missiewerken, al die mystieke en apostolische zielen van de schitterende “eeuw van de Onbevleete Ontvangenis” die er zoveel telde : je zal er geen enkele vinden, niet één, die republikeins was of de beginselen van de Revolutie aanhing.

In het voorwoord bij het eerste nummer van het *Bulletin van het Werk van Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Hoop*, in maart 1877, schreef pater Emmanuel : « In de strijd op leven en dood tussen de Kerk en de Revolutie, op het moment dat de vijand al zijn legioenen opstelt en tot het uiterste wil gaan, **is het voor geen enkele soldaat van de strijdende Kerk nog geoorloofd om zich afzijdig te houden van het gevecht.** Hoe klein onze actie ook mag zijn, als zij slechts één ziel de gedachte aan gebed en hoop zou brengen, zou zij in onze ogen van onschatbare waarde zijn. »

En toen de H. Charles de Foucauld nog in het trappistenklooster van Notre-Dame-des-Neiges verbleef als broeder Marie-Albéric, schreef hij in 1893

aan zijn neef Louis : « Ik begrijp uw afschuw van de Revolutie ! Alles wat er naar ruikt, heeft bij mij altijd een grenzeloze afkeer opgeroepen... »

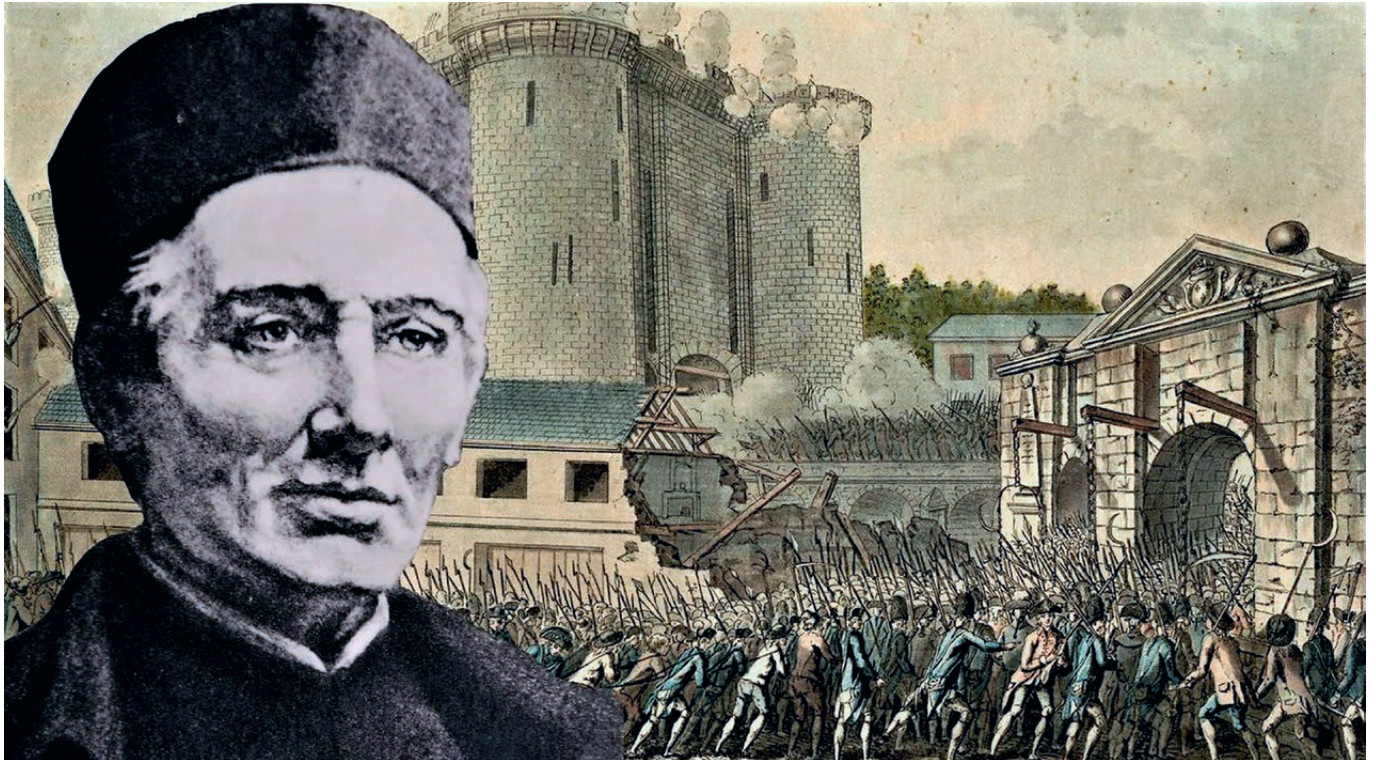
We zouden de citaten kunnen vermenigvuldigen, maar laten we het houden bij één man, een man van God die zeker geïnspireerd was, “rechter en tijdgenoot van de Revolutie”, volgens de titel van het werk dat René Bazin aan hem opdroeg : pater Pierre-Joseph Picot de Clorivière. Van wat een scherpzinnigheid en standvastigheid getuigde deze voormalige jezuïet ! Ondergedoken midden in het revolutionaire Parijs stichtte hij de *Sociëteit van het Hart van Jezus*, waarvan vijf van de eerste tien leden de marteldood stierven... Hij was « een van die zeldzame mensen », schrijft Bazin, « die zich op geen enkel ogenblik heeft laten bedriegen door de Revolutie ; hij behoorde zelfs tot het nog zeldzamer handvol personen dat beseft dat de Revolutie niet bedrogen kan worden : zij moet bestreden of vernietigd worden. **De nuttige mensen in revoluties zijn zij die er niets aan toegeven ; al de anderen spelen het spel mee.** »

Wat een verschil met de overste van de sulpicianen, abbé Emery, die in zijn vlakbij gelegen seminarie niet lastiggevallen werd en er in alle rust kon verblijven, terwijl zijn confraters werden afgeslacht in het karmelietenklooster dat in een gevangenis was veranderd ! Want hij achtte het in geweten geoorloofd de tweede *eed van trouw aan de Natie, de vrijheid en de gelijkheid* af te leggen, in de overtuiging, schrijft Daniel-Rops, « dat de Kerk de Revolutie in al wat zij aan waardevols had [sic !] moest aanvaarden, dat zij niet stil mocht staan bij een dood verleden, maar moest werken aan de geboorte van een nieuwe maatschappij [resic !] ».

Pater de Clorivière daarentegen noteerde : « Het lijkt mij niet dat men de vereiste eed kan afleggen zonder openlijk de zaak van de Kerk en de godsdienst te verraden. Wee degenen die gehecht zijn aan de aarde ; zij zullen altijd voorwendselen en interpretaties vinden om hun lafhartig verraad van de ware beginselen te camoufleren. » Hij ontsnapte op wonderbaarlijke wijze aan alle arrestatiebevelen die tegen hem waren uitgevaardigd en schreef in zijn schuilplaats enkele briljante *Studies over de Revolutie*, met name een grondige en beslissende kritiek op de Verklaring van de Rechten van de Mens.

Hij verklaarde ook dat hij vast geloofde in de pauselijke onfeilbaarheid – en dat terwijl zijn orde, die van de jezuïeten, door de paus was ontbonden ! – en hij keek uit naar het houden van een oecumenisch concilie. Hij toonde verder de noodzaak aan van het herstel van een volledig katholieke politiek en een echt katholiek bestuur. Tenslotte kondigde hij de triomf van de H. Maagd Maria in de laatste tijden aan, in bewoordingen die hem de titel van “Maria’s profeet” opleverden : « Volkeren die gedeeltelijk ondergedompeld waren in alle gruwelen van de geloofsafval zullen plotseling worden veranderd en verheven tot een hoge graad van heiligheid door de wonderbaarlijke dingen die in hun midden zullen plaatsvinden, door bemiddeling van de H. Maagd Maria... »

PATER PIERRE-JOSEPH DE CLORIVIÈRE (1735-1820)

leefde tijdens de Revolutie ondergedoken in de Franse hoofdstad. Met groot gevaar voor zijn leven bracht hij de communie naar groepen clandestiene katholieke gelovigen en nam hen de biecht af. Hij stierf op hoge leeftijd terwijl hij in aanbidding neergeknield zat voor het Allerheiligste in de Parijse huiskapel van de door hem gerestaureerde jezuïetenorde.

Laten we van dit “model van de rechtvaardige in tijden van omwenteling” (Bazin) zijn onverbloemde veroordeling van de Revolutie onthouden, zowel van haar beginselen van ongodsdienstigheid als van haar werken des doods. Ze moet worden aangevallen, zei hij, in haar basisprincipe zelf, dat wil zeggen in de Verklaring van de Rechten van de Mens waarvan zij de codex van het menselijk ras wil maken. « Deze

zogenaamde rechten van de mens zijn zo verderfelijk dat het niet volstaat het venijn ervan te hebben ontdekt; het is noodzakelijk ze zoveel mogelijk uit de handen en het zicht van de volkeren te verwijderen, er een publieke veroordeling over uit te spreken en er vooral voor te zorgen dat goddeloze leraren ze niet gebruiken om de geest van hun leerlingen te vergiftigen. »

DE VIJAND BINNEN DE MUREN : HET LIBERAAL-KATHOLICISME

Precies in het jaar waarin pater de Clorivière stierf, in 1820, verscheen in Parijs het tweede deel van *Essai over de onverschilligheid*, geschreven door een priester die naam zou maken en die helaas veel bekender is geworden dan Joseph Picot de Clorivière: Félicité de Lamennais. Het eerste deel van het *Essai* was verschenen in 1817, in de bloeitijd van de Restauratie van de katholieke en koninklijke orde op de ruïnes van de Revolutie en het Keizerrijk [na de val van Napoleon waren de Bourbons teruggekeerd op de Franse troon – red.]. Het *Essai* beweerde het kwaad van de eeuw te verhelpen: « De ziekste eeuw », schreef Lamennais, « is niet de eeuw die hartstochtelijk voor de dwaling is, maar de eeuw die de waarheid verwaarloost en veracht. » Het begin was dus goed, met een moedig, intelligent en veroverend standpunt voor de zaak van de Kerk en de Monarchie, die opnieuw de handen ineengeslagen hadden.

Maar reeds in het voorwoord van zijn tweede deel neemt Lamennais de zeer romantische rol op zich van Ziener en Gids, door de Voorzienigheid belast om de christelijke godsdienst te leiden naar zijn

volmaakte vorm, om de ziel te zijn van een nieuwe wereld: « Waarover gaat het? Om het opnieuw opbouwen van de politieke maatschappij met behulp van de religieuze maatschappij, die bestaat in de vereniging van de geesten door gehoorzaamheid aan dezelfde macht. » Niets minder dan dat! Deze onderneming liep echter fout. Waarom ging het mis?

Lamennais rekende op de christelijke vorsten die na de ondergang van het Franse keizerrijk in heel Europa op hun troon hersteld waren. Hij hoopte dat zij genereus het leven zouden schenken aan een nieuwe wereld die de volkeren eindelijk de Vrijheid zou geven, maar de koningen stelden hem teleur. In Frankrijk stond de realistische politiek van Lodewijk XVIII haaks op de visioenen die de profeet Lamennais bedwelmde. « Voor de zaak van de godsdienst en de waarheid », riep hij uit, « ben ik veel minder bang voor de koorts van de democratie dan voor de rust van het despotisme dat slapend doodt. »

Lamennais voelde de revolutie van 1830 aankomen, hij riep er zelfs toe op en verkondigde al bij voorbaat de ineenstorting van de monarchieën.

Snel! Laat de Kerk de vorsten in de steek laten, laat haar de leiding nemen, met de paus aan het hoofd, in de grote evangelische opstand! Dan, zo voorspelde hij, zal de godsdienst haar nut en aantrekkingskracht terugvinden en zal de Kerk zich ten dienste stellen van de Vrijheid en zo de enthousiaste steun van het Volk herwinnen!

In 1830 stond Europa inderdaad in brand, met overal revoluties en opstanden. Zou de Kerk de verzuchtingen van de volkeren begrijpen? Zou de nieuwe paus, Gregorius XVI, de voetsporen drukken van zijn voorganger Pius VIII, die de onafhankelijkheid van de Spaanse koloniën in Zuid-Amerika had erkend? In Parijs was Lamennais koortsachtig in de weer. Hij schiep een “algemeen agentschap” dat de actie van vrijheidslievende katholieken moest coördineren en stelde een “akte van Unie” op, bedoeld voor de broederschap onder de naties onder auspiciën van het pausdom. Zijn krant *L'AVENIR* had als motto “*God en de Vrijheid*” genomen.

Op tien jaar tijd maakte de geest van deze vreemde priester, deze onrustige visionair, een fantastische ontwikkeling door. Toch was hij het, schrijft abbé de Nantes in zijn *BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* nr. 236, die de “ketterij van de moderne tijden” bedacht en lanceerde: **de verzoening van de Kerk met de Revolutie**, door de levende krachten van de Revolutie in dienst te stellen van de vestiging van het Koninkrijk Gods op aarde. Hij is de vader van het katholieke liberalisme... En onze vader merkt op: « De etappes van zijn leven volgen elkaar vanaf dat moment onverbiddelijk op, gecommandeerd door het eerste visioen van een onweerstaanbare opmars van het Volk naar nieuwe bestemmingen, waarvan deze profeet op duistere wijze een onfeilbare voorkennis heeft. Deze geestelijke weg, die eindigt in afvalligheid – want Lamennais stierf als apostaat in 1854: de buste van de Republiek had het beeld van de H. Maagd in zijn kamer toen al geruime tijd vervangen – is de weg die de partij van de Hervorming in de Kerk honderdvijftig jaar later zal volgen. »

De redacteurs van *L'AVENIR* kwamen inderdaad op voor de hervorming van de Kerk, een Kerk waarmee zij zich vereenzelvigden: “Wij, de Kerk”, herhaalden zij eindeloos. Vol vuur stelde Lamennais een programma op voor een diepgaande en noodzakelijke transformatie van de Kerk. Ze was voor hem te hemels in haar hoop en te bovennatuurlijk in haar dogma's, te vroom en te ceremonieel; zij moest een sociale en humanitaire beweging worden: verheerlijkt de armen, vervloekt de rijken, kondigt de omverwerping van de levensomstandigheden aan en help eraan mee!

Lamennais trok naar Rome met zijn leerling Montalembert om het plan voor te leggen aan de nieuwe paus, Gregorius XVI, die een voorbeeldige geestelijke was. Het antwoord liet enigszins op zich wachten, maar kwam op 15 augustus 1832 met de encycliek *MIRARI VOS*, waarin niet de profeet werd veroordeeld, maar zijn visioenen en zijn programma. En omdat Lamennais in 1834 volhardde in de boosheid met een nieuw polemisch boek, *WOORDEN VAN EEN GELOVIGE*, werd hij in een tweede encycliek, *SIN-*

GULARI NOS, persoonlijk genoemd en gebrandmerkt als iemand die schipbreuk had geleden in het geloof.

Wat hebben deze encyclieken veroordeeld? Lamennais had in zijn krant op 7 december 1830 geschreven: « Opdat er geen wolken over ons denken blijven hangen, vragen wij in de eerste plaats vrijheid van geweten of vrijheid van godsdienst, volledig, universeel, zonder onderscheid en zonder voorrecht. » De paus antwoordde: « Uit deze vergiftigde bron van de onverschilligheid vloeit een valse en absurde of liever extravagante stelregel voort, een delirium, namelijk dat aan iedereen vrijheid van geweten moet worden verschaft en gewaarborgd. Dat is de uiterst besmettelijke dwaling waartoe die absolute en ongebreidelde vrijheid van mening leidt. Ze verspreidt zich, tot verderf van Kerk en Staat, langs alle kanten en sommigen schrikken er in hun schaamteloosheid niet voor terug om ze voor te stellen als nuttig voor de godsdienst. Maar welke dood kan schadelijker zijn voor de zielen dan de vrijheid van de dwaling, zei Sint-Augustinus al. »

Zelfs na de veroordeling begon de liberale ketterij niettemin in de aderen van de Kerk te kruipen en zich « als een kankergezwel » (dom Pitra) aan haar zijde vast te hechten. Het is waar dat vanaf het moment van zijn eerste veroordeling de meeste van zijn vrienden Lamennais in de steek lieten. Maar, aldus onze vader, « zij droegen in hun edelmoedige harten en hun hersens zo groot als die van vogels het virus van de ketterij met zich mee. »

Alleen abbé Gerbet begreep het onverbiddelijke systeem dat ten grondslag lag aan de fantasieën van Lamennais. Toen hij bisschop van Perpignan werd, publiceerde hij een *Pastorale instructie over verschillende dwalingen van de tegenwoordige tijd*, die later zou dienen als kader voor de *SYLLABUS* van de Z. Pius IX. De anderen, graaf Charles de Montalembert, de jurist Henri Lacordaire die dominicaan werd, hebben nooit het altaar omvergeworpen dat zij in hun hart hadden opgericht voor een nieuwe cultus, tegenover het altaar van God, en zij hielden vast aan het onmogelijke motto: “God en de Vrijheid”. Over zijn vroegere leermeester zei Lacordaire: « Als hij nederig en onderdanig was geweest, of zelfs gewoon maar handig en helder van geest, zou hij in 1841 aan het hoofd hebben gestaan van de liberaal-katholieke denkrichting, als leider van de kruistocht van die tijd. »

Neen, het is geen kwestie van nederigheid of handigheid. Lamennais werd terecht veroordeeld voor zijn verering van de Vrijheid, waarvan dezelfde Lacordaire duidelijk geen afstand deed toen hij opmerkte: « De eerste deugd vandaag is niet het geloof, het is de oprechte liefde voor de vrijheid. » Het geloof in de mens kreeg toen al voorrang op de religieuze overtuigingen, die privémeningen werden.

In 1845 sloot een zekere abbé Dupanloup, die later bisschop van Orléans zou worden, zich aan bij de kleine groep die bekend stond als de “liberaal-katholieken”. Hij schreef een pamflet getiteld *Over religieuze pacificatie*, waarin hij zich tot de aanhangers van de Republiek richtte: « Wij aanvaarden, wij beroepen ons op de beginselen en vrijhe-

den die in 1789 zijn afgekondigd [sic !]. Ziet en voelt u niet dat er tussen u en ons iets buitengewoons aan de hand is dat de moeite van het opmerken ten zeerste waard is ? Ik spreek uw taal en u hoort de mijne ; ik beroep mij op uw principes en u brengt hulde aan de onze ! Laten we dus allemaal eindelijk iets groots, waardigs en waarachtigs verwezenlijken. Laten we eindelijk proberen elkaar te respecteren en in elkaar te geloven, dan zal het grote werk van de religieuze pacificatie niet lang op zich laten wachten... U hebt de Revolutie van 1789 zonder ons en tegen ons ontketend, maar uiteindelijk ten bate van ons. God heeft het zo gewild, ondanks uzelf. »

De beweging zegevierde in de revolutie van 1848. Haar krant *L'ÈRE NOUVELLE* voorspelde : « Er zijn nog maar twee krachten over : Jezus Christus en het volk. Hun alliantie zal de redding van Frankrijk zijn. Het is de plicht van de katholieken de Republiek te aanvaarden die van het volk komt. » Dus vochten ze “voor de Vrijheid” zonder grenzen, zonder voorwaarden. Soms was dat nuttig, als het ging om vrijheid van onderwijs, van vereniging. Maar vaker wel dan niet was het waanzin : persvrijheid, vrijheid van de volkeren. Telkens als de liberaal-katholieken vrijheid voor de Kerk eisten, verlaagden zij haar in werkelijkheid tot het niveau van andere particuliere groepen of godsdiensten, door haar te onderwerpen aan de soevereine eisen van de Staat, de nieuwe God, de incarnatie van het Volk.

In augustus 1863, op het Congres van Mechelen, proclameerde hun leider Montalembert het handvest van de moderne tijden : “*De vrije Kerk in de vrije Staat*”. Om een idee te geven van de afdwaling en de afvalligheid van de liberaal-katholieken is het goed om enkele fragmenten uit dit hallucinante handvest aan te halen :

« De katholieken zijn overal [...] inferieur aan hun tegenstanders in het openbare leven, omdat zij nog geen partij gekozen hebben in de grote Revolutie die het ontstaan heeft gegeven aan de nieuwe maatschappij, het moderne leven van de volkeren. De moderne maatschappij beangstigt hen : zij hebben nog niet geleerd haar te kennen, lief te hebben of erin te functioneren. Velen van hen zijn, in hun hart en zonder het te beseffen, nog steeds verknocht aan het *Ancien Régime*, dat wil zeggen aan het regime dat geen burgerlijke gelijkheid, politieke vrijheid of vrijheid van geweten toeliet.

« Ik wil de toekomst bestuderen, dus kijk ik vooruit en ik zie overal alleen maar democratie. Ik zie deze vloed stijgen en stijgen, alles bereiken en overspoelen. Als mens zou ik er graag bang voor zijn ; als christen ben ik er niet bang voor, want tegelijk met de zondvloed zie ik de ark. Op de immense oceaan van de democratie, met zijn afgronden, zijn draaikolken, zijn riffen, zijn vlakke kalmte en zijn orkanen, kan alleen de Kerk zich wagen zonder wantrouwen en zonder vrees. Zij alleen zal niet verzwolgen worden, zij alleen heeft het kompas dat niet varieert en de piloot die nooit faalt...

« De Kerk zal in de ideeën en instellingen van de democratie zelf de wapens en middelen vinden die

De H. Pastoor van Ars, Jean-Marie Vianney (1786-1859), besepte maar al te goed dat de dans van de Revolutie geleid werd door de duivel, die hij 41 jaar lang bekampte in zijn kerk, zijn pastorie en zijn biechtstoel. Op een dag siste de duivel hem toe : « Als er drie zoals jij op aarde zouden zijn, dan was het gedaan met mijn heerschappij ! »

nodig zijn om de gevaren en zwakheden die de democratie heeft voortgebracht, met succes te bestrijden. Hoe democratischer men is, hoe christelijker men moet zijn ; want de vurige aanbidding van de mens geworden God is het onmisbare tegengewicht tegen **de voortdurende neiging van de democratie om de cultus te vestigen van de mens die gelooft dat hij God is.** »

Laat ons, om dit tweede deel samen te vatten, abbé de Nantes citeren, nog altijd in dezelfde *BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* : « De liberaal-katholieken hebben vertrouwen in de Mens en in de Staat. Als zij de Kerk in hun parlement verdedigen, is dat uiteindelijk om haar te onderwerpen aan de ideologie van de Vrijheid, die de grondslag vormt van de moderne samenlevingen. Terwijl zij schijnen te strijden voor de rechten van God in de democratie, vechten zij nog meer om de Kerk van God te dwingen de rechten van de Mens te erkennen. Dat is de “verzoening van Kerk en Revolutie” die zij bepleiten. Met gelijk respect voor alle geloofsovertuigingen zal de moderne staat, seculier in zijn beginselen en soeverein op alle terreinen van het openbare leven, er in slagen om orde, gerechtigheid en vrede te verzekeren. **Maar zonder God.** Op die manier wordt het hele sociale leven losgerukt van Christus en de Kerk en onderworpen aan de religie van de Mens. Het stadium van de geloofsafval is daarmee bereikt. »

Gelukkig liet het antwoord van Rome niet lang op zich wachten. Om het beeld van Montalembert te gebruiken, maar ook dat van een droom van Don

Bosco : in de zondvloed van de opkomende apostasie verscheen plotseling de Ark van het heil als Lerare van de Waarheid. Een grote paus legde het

geloof en de wet van de Kerk vast en ontmaskerde het liberaal-katholicisme, dat in de gelederen van de katholieken zoveel schade aanrichtte.

ROME, LERARES VAN DE WAARHEID

Om de betekenis en de draagwijdte van de reactie van Rome te begrijpen, moeten wij enkele jaren teruggaan, naar de tijd van de verkiezing van kardinaal Mastai tot Opperherder van de Kerk op 16 juni 1846. Na Gregorius XVI, die zich onbuigzaam had betoond bij de verdediging van de principes, werd de nieuwe paus, Pius IX, als liberaal beschouwd, omdat hij openstond voor de vooruitgang van wetenschap en industrie en vurig verlangde naar het welzijn van zijn volk op geestelijk én wereldlijk vlak. Hij opende zijn pontificaat met een ferme encycliek over het geloof, maar haastte zich om in de Pauselijke Staat materiële vooruitgang en avontuurlijke constitutionele nieuwigheden in te voeren. Het hele gebeuren gaf het pontificaat een opwindend vleugje van verandering en liberalisme.

De latere kardinaal Pie vertrouwde een van zijn vrienden toe : « Ik geloof dat de H. Vader een extreem vertrouwen stelt in de heerschappij van de goedheid om de mensen samen te brengen en dat hij na wrede misrekeningen erg ontgoocheld zal zijn. Intussen vrees ik dat hij tot verzoening zal willen komen met zijn meest onverzoenlijke vijanden. Hij zal aan de herders een leer preken van liefdadigheid tegenover die arme wolven die niet zo hard behandeld moeten worden... Ik geloof meer in zijn lijdensweg dan in zijn hervormingen voor het heil van de Kerk en de samenleving... »

Waaruit bestond de fout van de nieuwe paus ? Abbé de Nantes legt het uit in zijn *BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* nr. 190 : « Pius IX meende dat hij de volkeren kon scheiden van hun revolutionaire leiders, dat hij de enen aan zijn kant kon krijgen door de misdadige plannen van de anderen te ontmaskeren en door een breed en spontaan toegeven aan de universele verlangens naar modernisering van het politieke systeem van de Pauselijke Staat. Moest hij dus zijn vingers verbranden ? Beter dan dat : voldoen aan tijdsgebonden eisen die over het geheel genomen aanvaardbaar waren en die slechts gericht waren op “superstructuren”, variabele regeringsvormen, om de nieuwe en oprechte opinies los te weken van het filosofische en antireligieuze gif dat de Revolutie ermee vermengd had. »

De realiteit van de feiten, of liever de Voorzienigheid, opende hem de ogen. In 1848 was Pius IX nog maar enkele maanden paus toen de Revolutie zich in Italië verspreidde. In Rome verslechterde de situatie. Om de orde te herstellen, riep de paus niet de hulp in van de Oostenrijkers zoals zijn voorganger, maar handhaafde hij een liberaal politiek regime en koos hij graaf Pellegrino Rossi, een voormalige *carbonaro* (vrijmetselaar), als hoofd van zijn regering. Rossi nam maatregelen om de openbare orde te verzekeren, maar op 15 november werd hij vermoord bij de ingang van het parlement. De volgende dag verbroederde het pauselijke leger met

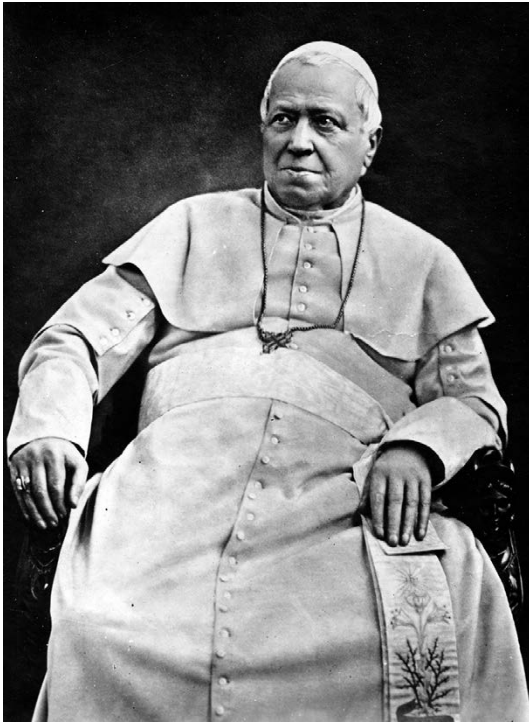
de opstandelingen die het paleis van het Quirinaal, de residentie van Pius IX, belegerden.

De oproerkraaiers eisten van de paus dat hij afstand zou doen van zijn wereldlijke macht, de republiek zou uitroepen en Oostenrijk de oorlog zou verklaren. Het moedige antwoord van Pius IX luidde : « Dat zou abdicatie zijn. Ik heb het recht niet om dat te doen. » Diezelfde avond werd hem een nieuwe regering opgedrongen, maar de paus weigerde haar handelingen en besluiten goed te keuren. Acht dagen later slaagde hij erin om Rome heimelijk te verlaten en het koninkrijk Napels te bereiken.

Onze vader schrijft : « Zijn vlucht door de straten van Rome, die oververhit waren door toedoen van de vrijmetselarij en de sekten en stonken naar haat en godslastering, bewees aan Pius IX **dat de Revolutie één geheel is**, dat de politiek de plaats van haar heerschappij is en de volksstaat het instrument van haar absolute macht. Men mag geen enkele toegaving doen aan de Revolutie. Niet de minste politieke, sociale of economische rechten mogen haar worden toegekend, niet de minste theoretische of morele waarde mag haar geschonken worden zonder dat zij er onmiddellijk haar totalitaire beginselen van radicale ontkenning en vernietiging in binnen voert. Pius IX kwam in tranen terug op zijn politiek liberalisme en de *SYLLABUS* is het getuigenis van zijn inkeer. »

Deze “terugkeer” (“*Wanneer gij zijt teruggekeerd, bevestig dan uw broeders*”) vond plaats onder het teken van de Onbevleete Ontvangenis. Hij wist dat hij voorbestemd was om het dogma ervan te definiëren. Hij vroeg de mening van de bisschoppen en sprak zijn vertrouwen uit in de bescherming van Haar die de Kerk altijd had gered van de grootste gevaren en die haar opnieuw zou redden. De eensgezinde positieve reacties van het episcopaat sterkten Pius IX in zijn besluit. Met de bul *INEFFABILIS DEUS* verkondigde hij op 8 december 1854 in de Sint-Pietersbasiliek het dogma van de Onbevleete Ontvangenis. Toen hij de tekst van de verklaring uitsprak, kreeg niet alleen zijn stem « zo’n bovennatuurlijke kracht dat de hele basiliek ervan weergalmde », maar ook zijn ziel zelf werd « overspoeld met onnoemelijke verrukkingen, die niet van de aarde zijn en die alleen in de Hemel kunnen worden beleefd », getuigde hij. De Hemel moet tevreden geweest zijn, want vier jaar later verscheen de Onbevleete zelf in Lourdes om de daad van de Plaatsbekleder van haar Zoon te bevestigen en om aan de kleine Bernadette te openbaren : « *Ik ben de Onbevleete Ontvangenis.* »

Op grond van deze hemelse bevestiging en gezien de vooruitgang van de ongodsdienstigheid – de apostaat Ernest Renan publiceerde in 1863 zijn *LEVEN VAN JEZUS* – en van het liberaal-katholicisme, dat in hetzelfde jaar zijn congres in Mechelen hield, besloot Pius IX in 1864 zijn nieuwe encycliek *QUANTA CURA* openbaar te maken, tegelijk met een samenvatting of

De Z. Pius IX, paus van 1846 tot 1878, was het boegbeeld van de strijd tegen het gedachtegoed van de Revolutie en tegen de liberaal-katholieken die er compromissen wilden mee sluiten.

"Syllabus" van zijn leerstellig onderricht. Intussen was de Revolutie, waarvan het koninkrijk Piëmont het instrument was, de Pauselijke Staat binnengevallen. De zwakke troepen van Pius IX werden bijgestaan door het korps van pauselijke zoeaven, dat uit de hele wereld was toegestroomd en meer bepaald uit Nederland, België en Frankrijk. Maar de wereldlijke macht van de paus werd nu alleen nog uitgeoefend over het oude Latium, dat de Eeuwige Stad omringde.

Het waren niet alleen hun zwaarden en hun mannelijke energie die deze zoeaven ten dienste stelden van de paus: zij begrepen heel goed wat er op het spel stond in het drama dat zich afspeelde. Zo uitte luitenant Sébastien Wyart, de toekomstige abt-generaal van La Trappe, in september 1864 tegenover zijn familie een mening die zijn metgezellen met hem gemeen hadden: « **Wij willen dat onze paus vrij is en dat de maatschappij bevrijd wordt van het despotisme van de Revolutie.** »

Waaruit bestond dan deze doctrine, waarvan Pius IX zelf zei dat ze moest dienen als een "baken" om de wereld weer op het pad van de waarheid te brengen en de katholieken te redden van de valkuil van het liberalisme? Ook hier vat abbé de Nantes de zaak perfect samen: « Sinds de revolutionaire explosie van 1789 hadden de pausen niet opgehouden met tegen deze geest van opstandigheid het bolwerk van hun leergezag op te werpen, het obstakel van hun autoriteit die volledig ten dienste stond van het geloof. Maar de *SYLLABUS* gaf aan zoveel verspreide leringen een gebundelde, glasheldere en onverbiddelijke kracht. Alle dogma's van de vrijmetselarij, heel de theorie van de Rechten van de Mens, van de Staat, van het Volk-dat-God-is werden gedefinieerd en verworpen. Vanaf dat moment werd rond de belegerde Kerk een wal

opgetrokken, een verdedigingssysteem dat de aanval, het verraad en de uitputting moest verhinderen. »

Zo is de 80ste stelling die de *SYLLABUS* krachtig verwerpt bijna letterlijk overgenomen uit een toespraak van Montalembert: « De Roomse Opperherder kan en moet zich verzoenen met de vooruitgang, het liberalisme en de moderne beschaving. » Ogenscheinlijk zijn de woorden neutraal en nopen ze niet tot een formele veroordeling, maar Pius IX zag alles duidelijk in en keek ver vooruit; hij wist dat achter deze termen een « vrijheid van verderf » en het werk van Satan schuilgaan. Het volstaat ze vandaag toe te passen op de tegennatuurlijke bio-ethische wetten: vooruitgang van de "wetenschap"! "Liberalisme" om iedereen te laten handelen volgens zijn eigen geweten! Zogezegde "moderne beschaving"!

"*NON POSSUMUS*", "We kunnen dit niet aanvaarden", verklaarde Pius IX. « De Kerk zou zichzelf voor de gek houden als zij de politieke onafhankelijkheid en de sociale vrijheid zou erkennen van een demonische partij die er alleen maar van droomt zich deze toe te eigenen om de Mens in de plaats van God te stellen, of liever Lucifer in de plaats van Jezus Christus. Voor de redding van de zielen en het welzijn van de volkeren weigert de Kerk toe te staan dat de Staat zich opwerpt als een absolute macht en alles reduceert tot de maat van zijn wetten. De *SYLLABUS* is voor de Kerk en de menselijke samenlevingen in de 19de eeuw werkelijk de verlossende daad » (abbé de Nantes).

De tegenstander vergiste zich niet en voerde een felle oorlog tegen de *SYLLABUS*. Zo werd de publicatie ervan verboden in Frankrijk, onder een keizer (Napoleon III) die zichzelf "liberaal" noemde. Ook de liberaal-katholieken lieten zich niet onbetuigd. Zo probeerde Mgr. Dupanloup om de vuistslag van de paus te ontwijken door op een geslepen manier een onderscheid te maken tussen enerzijds de "thesis" of theorie, uiteengezet door de paus, en anderzijds de "hypothese" of toepassing ervan in de praktijk van onze moderne samenlevingen, waarbij volgens de bisschop allerlei compromissen en verzoeningen mogelijk moesten zijn...

Op 29 juni 1867 verzamelde zich in Rome een menigte van meer dan honderdduizend pelgrims, 45 kardinalen, 420 bisschoppen en duizenden priesters: een grandioos gebeuren tot troost van de dappere paus. Pius IX maakte van de gelegenheid gebruik om tot ieders verrassing de bijeenkomst van een oecumenisch concilie aan te kondigen, dat « in de verschrikkelijke storm die de christelijke samenleving door elkaar schudt en het immense kwaad dat de burgerlijke samenleving treft » een manifestatie moest zijn van « de eenheid en integriteit van de Kerk en haar bestuur door Christus zelf ingesteld, waaruit volgt dat dezelfde macht van Petrus, zijn jurisdictie, zijn primaatschap, al hun kracht en volheid behouden in de persoon van de Roomse pausen, zijn opvolgers in een lange keten... » Zonder de heldenmoed en de providentiële overwinning in de slag bij Mentana, in november daaropvolgend behaald door de pauselijke zoeaven op de troepen van Garibaldi, had het grote concilie nooit in Rome kunnen doorgaan!

Maar het waren niet alleen Garibaldi's revolutionairen voor wie men bang moest zijn. In Frankrijk deed graaf de Falloux, een van de meest overtuigde liberaal-katholieken, volgende veelzeggende uitspraak: « De Kerk heeft haar revolutie van 1789 nog niet gerealiseerd; het is nodig dat zij daaraan begint. » Toen Pius IX dit hoorde, antwoordde hij eenvoudig: « En ik zeg dat die uitspraak godslasterlijk is. » Nee, het Eerste Vaticaans Concilie was geen "1789" in de Kerk, maar een versterking van haar verdediging tegen de Revolutie.

Het Concilie werd plechtig geopend op 8 december 1869, op het feest van de Onbevleete Ontvangenis. De paus richtte zich als volgt tot de 764 aanwezige vaders: « U ziet, eerwaarde broeders, met welk een razernij de oude vijand van het menselijk geslacht het Huis van God, de woonplaats van zijn heiligheid, heeft aangevallen en nog aanvalt. Onder zijn bevel rukt het verbond van de goddelozen steeds verder op. Sterk door zijn eenheid, machtig in middelen, gesteund in zijn plannen en bedrieglijk gemaskeerd als vrijheid, houdt het niet op een felle en misdadige oorlog te voeren tegen de H. Kerk van Christus. »

Het Concilie begon met de bevestiging van het "permanente wonder" van het voortbestaan zelf van de Kerk, in de dogmatische constitutie *DEI FILIUS*: « Opdat wij de plicht zouden vervullen het ware geloof te omhelzen en daarin voortdurend te volharden, heeft God door zijn eniggeboren Zoon de Kerk ingesteld en haar voorzien van duidelijke tekenen van haar goddelijke stichting, opdat zij zou worden erkend als de hoedster en lerares van het geopenbaarde Woord. Alleen aan de katholieke Kerk behoren alle tekenen toe die zo talrijk zijn en zo bewonderenswaardig door God zijn aangebracht om de geloofwaardigheid van het christelijke geloof duidelijk te maken. Bovendien is de Kerk door haar bewonderenswaardige verspreiding, haar eminente heiligheid, haar onuitputtelijke vruchtbaarheid in goederen van allerlei aard, door haar katholieke eenheid en onoverwinnelijke stabiliteit, in zichzelf een groot en eeuwig motief van geloofwaardigheid en een onweerlegbaar getuigenis van haar goddelijke zending. Als gevolg daarvan is zij zelf een teken dat onder de naties is verheven: *Signum levatum in nationes*. »

Vervolgens waren er in de aula stormachtige discussies over de pauselijke onfeilbaarheid, die een onmisbare voorwaarde is voor het voortbestaan van dit "wonder". De liberaal-katholieken waren fel gekant tegen het definiëren van die onfeilbaarheid. Een beslissende tussenkomst was die van de scherpzinnige Mgr. Freppel, die door Pius IX kort tevoren op de zetel van Angers was benoemd. De paus is onfeilbaar, zo legde hij uit, in de uitoefening van zijn plechtig

leergezag, omdat het zijn opdracht is zijn broeders in het geloof te bevestigen, maar het domein van deze onfeilbaarheid is strikt afgebakend. Hij oefent zijn onderricht *ex cathedra* uit onder welbepaalde, nauwkeurige voorwaarden in overeenstemming met de geloofsschat en met de gehele traditie van de Kerk.

Tenslotte werd het schema over de pauselijke onfeilbaarheid op 13 juli 1870 met een overweldigende meerderheid aangenomen en op 18 juli afgekondigd. De volgende dag werd het concilie afgesloten wegens de Frans-Duitse oorlogsverklaring. Niettemin was het belangrijkste bereikt. De tegenstanders werden gedwongen het nieuwe dogma te aanvaarden; de hardnekkigste dwarsliggers werden geëxcommuniceerd.

Pius IX bleef onwrikbaar trouw aan de getrokken lijn, ondanks alle beproevingen die hem en de Kerk overvielen, te beginnen met de inname van Rome door de Garibaldisten twee maanden later. Als "de gevangene van het Vaticaan" streed hij voortdurend tegen de onderdrukkende wereldlijke machten en gaf hij tegelijkertijd een gigantische impuls aan de religieuze werken en de missies, zonder ooit toegevingen te doen aan de principes. « Pius IX is niet belast », zo merkte de katholieke schrijver Louis Veuillot op, « met het bewerkstelligen van de triomf van de miskende waarheid; **hij is belast met het belijden van deze waarheid tot de dood**. Want het is langs deze weg dat zij, op het door God vastgestelde tijdstip, levend uit het graf van haar martelaren te voorschijn zal komen. »

broeder Thomas van OLV van Altijdurende Bijstand

* * *

Voor Pius IX was het liberaal-katholicisme de eerste verantwoordelijke voor de tegenspoed van de Kerk en de bewerkstelliging van haar ondergang. Hij stierf in een geur van heiligheid op 7 februari 1878, beweend door alle rechtgeaarde katholieken over de hele wereld. Zijn opvolger, Leo XIII, was echter een liberaal-katholiek die gedurende een pontificaat van vijftig jaar (1878-1903) zijn "grote plan" ten uitvoer bracht: de universele verzoening van de Kerk met de politieke regimes van die tijd. « In naam van de paus werden de ideologie van 1789 en de democratische hersenschimmen overal opgelegd als een nieuw soort godsdienst » (abbé de Nantes). De H. Pius X (1903-1914) probeerde het tijt te keren en knoopte terug aan met de strijd van de Z. Pius IX tegen de Revolutie. Maar na hem kwamen de geestgenoten van Leo XIII opnieuw aan de macht en werd de Citadel tegen de revolutionaire krachten langzaam maar zeker gesloopt. De liberaal-katholieken triomfeerden tenslotte met het Tweede Vaticaans Concilie, dat de Kerk zo goed "openstelde" voor de wereld dat zij er vandaag de vazaal van geworden is...

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle*.

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: L. Oorts, Heideweg 14, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen-en buitenland: € 20. Steunabonnement: vanaf € 25.

IBAN: BE47 0003 3020 5780. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com